

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

I. Évfolyam 5. szám. 2006. Május

Péntes Géza: Tyrannosz (olaj, vászon)

Tartalom:

3. o.: *Májusi eső...*; (Karaffa Gyula írása)
4.-5. o.: *Késett vallomás robog feléd mielőtt vörösre vált a szemafor*; (Ketykó István verse)
6.-8. o.: *A kilences kórterem*; (Móritz Mátyás írása)
8.-10. o.: *Városaim: Szombathely*; (Szalai Ferenc sorozatának negyedik része)
12.-15. o.: *A mesterrel jártam II.: Segítségből elégtelen*; (Borsi István írása)
15. o.: *Már csak*; (Móritz Mátyás verse)
17. o.: *Til-la*; (Székács László verse)
17. o.: *Ráadás*; (Erős Ildikó verse)
18.-19. o.: *Anikó levelesládájából: Pofon a zászlótartónak*; (H. Túri Klára sorozata)
19. o.: *Tolvaj idők látképe*; (H. Túri Klára verse)
20. o.: *Könyvajánló*;
21.-38. o.: *Szátok*; (Végh József képes helytörténeti írása)
39.-46. o.: *Zenész*; (Gárdus Imre írása)
48.-49. o.: *Auditor: Alizeum; Kicsit még*; (Szávai Attila írása és verse)
50.-54. o.: *Hírek, pályázatok*;
55. o.: *E havi számunk szerzői; Impresszum*;

Lapszámunk képei:

Májusi számunkat a Balassagyarmaton élő és alkotó festőművész-tanár-fotográfus *Pénzes Géza* festményei díszítik. Köszönet érte. (A Szerk.)

Címlapon: *Tyrannus*;

11. o.: *Kufár*;
16. o.: *Ég és föld között*;
40. o.: *Éjszaka*;
44. o.: *Álom*;
47. o.: *Vak*;

A hátsó borítón: *Veronika*;

Májusi eső ...

Buján zöldell a patakparti sás, már betakarították az első kaszálásból megszáradt szénát, túl vagyunk a szokásos majálisokon, szóval zajlik az élet, mert az élet már csak ilyen: Ha akarjuk, ha nem, minden változik, folyik, fejlődik a maga rendje szerint! Természetesen velünk együtt.

Méhészek hosszú sora kel ilyenkor útra, hogy a repce, a réti virágok után az idén hatalmas mennyiségben virágot bontott akácon „legeltesse” méhnyáját, és a készülő mézzel hozzájáruljon az „édes élet” zsongító ünnepéhez. Ha langyos estén (ilyen ebben a májusban sajnos csak kevés volt) kiállunk házunk pitvarába, vagy az udvar kövén fordítjuk tekintetünket a magasság felé, a csillagos ég látványán kívül ezt az ezerféle illat-kavalkádot is megérezhetjük. Szívünk, lelkünk valamiféle megkönnyebbülést, katarzist él át, iskolai végzettségtől, anyagi tehetőségtől, társadalmi rendhez, kaszthoz való tartozástól függetlenül. A Természet igazságtétele ez! Mindenkinek egyaránt ad bőséges készleteiből, csak legyen, aki észreveszi, aki akarja és képes is befogadni azt a sok jót és szépet, ami körülveszi létünket. És amit a Természet ad, az ésszerű, egyszerű, könnyen megérthető, még ha netán az akár katasztrófa, árvíz, földrengés, felhőszakadás lenne is, mert ezek mind ősi, évezredek törvények szerint következnek be. S ha a jót elfogadjuk, ugyanabból a kézből kapott rossz ellen sincs jogunk tiltakozni, lázadni! Sokszor mi magunk képtelenek vagyunk szelektálni, helyesen dönteni abban, hogy nekünk magunknak mi is lenne jó. Sokszor a lehetséges lépések közül épp azt az egy rosszat tesszük meg, ami talán más, esetleg rossz irányba fordítja életünket. Sokszor elkelne egy kéz, ami végigvezet bennünket életünk rögzös útjain, oda, ahol mindig kék az ég, ahol mindig zöld a fű, ahol az igen az igen, és a nem az nem. Milyen jó is lenne, szinte kimondhatatlanul jó!

„A májusi eső aranyat ér!” – tartja a magyar közmondás évezredek tapasztalata, de nem csak a földre, a termésre érti olvasatomban ezt: A lelkeket megáztató eső a Húsvét és a Pünkösöd közötti időben le kell, hogy mossa rólunk a rajtunk megkérgesedett haragot, dühöt, ellenkezést, pusztító indulatokat!

Ha adott egy közösség, egy laza kötődésben, ám komoly érdekezésségek mentén összeverbuválódott csapat (akár egy nép), akik sokszor ugyanazt szeretik, ugyanazt álmodják, ugyanazt akarják elérni, s e csapatnak értelmes, okos, felnőtt tagjai vannak, akkor szinte bűn a széthúzás, a különválás, az egymásra oda nem figyelés, a hallgatás, az otthoni csendben „morgás”, a sértődések dédelgetése.

Meg kell törni a hallgatás falát, és oda kell fordulnunk egymáshoz, mert ha egyszer számon kéri rajtunk az utánunk jövő, hogy megtettünk-e mindet, mi tőlünk tellett, akkor teljesen tiszta lelkiismerettel válaszolhassunk: „Igen! És még annál is többet!” Erre való a május, erre való az „eső”, erre való a szó, és erre való az emberi akarat, az emberi szándék! És felelőssége ez az író, alkotó embernek!

Május elmúlt: Buján zöldell a patakparti sás, már betakarították az első kaszálásból megszáradt szénát, túl vagyunk a szokásos majálisokon, szóval zajlik az élet, mert az élet már csak ilyen. Jó lenne, ha mi, az ugyanazt akarók tiszta lapot nyithatnánk kapcsolataink könyvében, s úgy folytathatnánk életünket, hogy a szárba szökkenő „élet” termését közösen meg tudjuk óvni az aratásig!

Karaffa Gyula

2006-05-31

KETYKÓ ISTVÁN:

Késétt vallomás robog feléd mielőtt vörösre vált a szemafor

Feleségemnek

*már huszonkét évet késétt vallomás robog feléd mielőtt vörösre vált a szemafor
volt levél is ami emberöltőket késétt s mikor kézbesítették volna a címzettnek
az már az örök vadászmezőkön pihente ki földi fáradalmait
késétt de nem elkésétt vallomás robog feléd
próbál szíved közelébe érni mielőtt vörösre vált a szemafor
egy vallomás egyszerű sallangmentes sóhajszerű de férfiasan őszinte vallomás
melyet már illett volna korábban elmondanom neked sokszor volt már szám ráhangolva
akár az új feszített húrja de valahogyan mindig leengedtem földre fektettem
a tok mélyére zártam nem mintha féltem volna elmondani leírni egy üres fehér papírlapra
tudod sok-sok vers vallomás(féle) hagyta el ajkam és tollam mely hozzád szállt
talán nem is voltak suta buta vallomások őszintékre kíméletlenül igazakra sikeredtek
de egyetlen vallomást soha nem fogalmaztam meg a két évtized alatt
mióta hitvesem szerelmem őrangyalom vagy ez pedig csak késve most robog feléd
mielőtt vörösre vált a szemafor – soha nem köszöntem meg a nyugtalan
altatókkal sem pótolta rossz álmaid a szinte skizofrén dühkitöréseid melyek rendre miattam
váltak*

*nem köszöntem meg a virradatokat melyeket mégis mellettem töltöttél
a nappalokat mikor enni inni adtál szinte tehetetlen testemnek
s azokat a kórházban töltött hónapokat amikor úgy ahogy helyrepopozták fájó lelkem és
tagjaim*

*nem volt kötelességed törődni velem te mégis mellettem maradtál
betartva az oltár előtt tett fogadalmad: holtomiglan holtodiglan
tudd meg hát sokszor (mindig) fáj ha sirni láttalak
legyen ez a késétt vallomás szerelmem és szeretetem megerősítése
csak azért vagyok még e földön mert vigyáztál rám
tudd meg hát egyetlen nő sem pótolhat annak ellenére hogy sokszor nem ezt mondtam*

gyarlón fölényesen vágtam a szemedbe a hamisat nem kellesz van más nő
ki bármikor pótolhat de hazudtam neked akaratomon kívül de itt e vékony
sokszor fájó mellkasomban mindig jelzett egy hang és figyelmeztetett
nékem csak te vagy a NŐ az ASSZONY a KEDVES a HITVES
csak te vagy az ANYÁM a NŐVÉREM a HÚGOM
csak te vagy MÁRIA a medálon mit tőled kaptam egy iszonyatos napon
s melyet a nyakamban viselek azóta is az érme tulsó felén meg JÉZUS
tudom már nem érhet nagy baj védenek űk óvnak s hiszem halálomig velem maradnak
azután már nem kell medál nem kell hozzá szép lánc
mert mindennap az idők végezetéig (remélem) velük leszem...
már huszonnégy évet késett vallomás robog feléd mielőtt vörösre vált a szemafor
érzem lelked megérinti ez az egyszerű vers velem élsz továbbra is
velem fekszel kelsz öregszel és megbocsátod hogy ha késve
lihegve fújtatva de mégis elértek szerény szavaim tudom lehajolsz értük
összeszeded azokat sorba rakod mint egykor az almákat anyám a szekrény tetején
s ha megszomjazol le-leemelsz közülük egyet és megkóstolod valamelyiket
rám gondolsz majd akkor is ha már nem leszek e Föld nevű égitesten
rám gondolsz s tudni fogod: mindig szerettelek ha késve is de csak kiszakadt
mellemből egy vallomás és szívedhez ért mielőtt vörösre váltott volna a szemafor...

Verőce, 2003. augusztus 10.

MÓRITZ MÁTYÁS

A kilences kórterem

A kórteremben egy ideig még az orvosok, ápolók voltak többségben, de ahogy híre ment a kettős ágyon fekvőnek-, és lábadozóknak a hőstette, egyre-másra akartak bebocsátást nyerni a bulvárlapok fiatal és agilis újságírói is, hogy legalább egy fényképet hadd készítsenek, a cikket majd kiötlük ők maguk. Egymás sarkát taposták a minden részletre kíváncsi, információra sóvár tollforgatók, csepürágók, mert hogy sietni kell, határidő és lapzárta is van a világon, és amúgy is: holnap már másik hősré, szerencsétlenre van szükségük, és még arra is rá kell akadni.

A kettős ágyon fekvő nem mindig tudta, hogy mi és miért történik körülötte. A nem kívánt, és nem is várt látogatók jó, ha egyike, vagy másika kedveskedett neki valami aprósággal, de ezeknek sem látta sok hasznát. Kapott virágcsokrot, üdvözlőkártyát, de a fenyegető vagy igazságtalan lapokat az ápolónők hamar a szemeteszsákba hajították. Akárhogy is erőszakoskodtak, követelöztek jegyzetfüzeteikkel a látogatók, nem akart szót vesztegetni, és sokadszorra is elismételni, hogy nem tett mást, mint amit a jóérése diktált.

Tudta, persze hogy tudta, hogy túlerővel szemben lép fel, hogy pórul fog járni, hogy nagy valószínűséggel ott hagyja a fogát, hogy a kutya sem fogja megvédeni, segíteni rajta, de egyszerűen nem tehetett mást, nem nézhette tétlenül, ahogy három marok legény próbál meg magáévá tenni egy a húszas éveit elején járó lányt. Akkor is ezt tette volna, ha egy idős asszonyt taszigálnak és pofoznak fel, és akkor is fellép a támadók ellen, ha el is futhatna, kerekét oldhatna.

Előadhatta volna, hogy nem hall és nem lát semmit, hogy csak egy szerencsétlen világ-talan, aki melleleg még nyomorék is. Körtölhatott volna a kannás borból, és végignézhette volna, hogyan erőszakolnak meg, becstelenítének meg, vernek agyon egy védtelen fiatal lányt.

Sajnálhatta volna magát, hogy amikor őt kirakták az utcára, amikor kirúgták az állásából, amikor a saját gyerekei akarták pofán verni, akkor nem segített neki senki, nem kérdezték, hogy mi baja, miben tudnák támogatni. A szomszédok is csak az elhúzott függöny mögöl lestek és skubiztak, hogy mit áll olyan szerencsétlenül a saját lakásajtaja előtt, azzal az ütöttkopott bőrönddel, amit még a nászútjára vitt magával.

De mégsem bámult tovább maga elé bárgyú ábrázattal, nem leste az üresen árválkodó kalapját, inkább felállt, és elindult a három férfi felé, akik észre sem vették, vagy rá sem hederítettek, mert ugyan mit akarhat tőlük egy hozzájuk mértén vézna, öreg, bolond. Ő is meglepődött azon, hogy nem remegett a lába, nem lett úrrá rajta a páni félelem, és akkor sem gondolta meg magát, akkor sem tért jobb belátásra, mikor még lehetősége lett volna erre. Mondhatta volna, hogy pár forintért cserébe megígéri, ha faggatják sem fog semmit mondani. Ehelyett felemelte a kezét, és megütötte a legvadabbikat a három közül, mire a másik kettő figyelme is rá irányult, a lány mintha megszűnt volna létezni, mintha már más örömök kezdenék felcsigázni őket. Egy pillanatig csak bámultak, mert ők maguk sem hitték, hogy ez a töpörödött, bűdös kis senki vette a bátorságot még ahhoz is, hogy megzavarja őket, arról már nem is szólva, hogy kezét emelt a főnökre, a góréra, aki már feleselésért is csúnyán ellátott egy-két jókötésű ürgét. Erre itt van előttük ez a paprikajancsi, ez a bűdös, borostás, gyérhajú, szakadt gatyás-cipős, beesett szemű, elálló fülű gennygombóc, aki maga sem tudja, mit cselekedett.

Könyöröghetett volna, hogy ne bántsák, nem ezt akarta, nem úgy gondolta, hogy

belátja, nagyot hibázott, csúnyán vétett, de ehelyett nem, egy kérdést intézett a vele szemben álló, húsrá és bosszúra éhes vadaktól: Hát emberek maguk? Nem szégyellik a pofájukat? Akasztófakötél, vagy villamoszék járna az ilyen és ehhez hasonló naplopóknak, akiket talán nem is anya szült.

Hogy nyomatékot adjon szavainak, még ki is húzta magát, megigazította ruháját, amit pár másodpercen belül vér borított, amíg záporoztak a pörölycsapások az arcára, a mellkasára, a hátára. Majd, hogy ne legyen monoton a verés, a kivégzés, a bakancsos lábakkal folytatták a móresre tanítását.

Jó darabig bírta, még ellen is állt, harcolt, küzdött az utolsó leheletéig, nem adta fel, bár tudta, legjobb lenne, ha csendben túrne, akkor talán megúszná pár törött foggal, bordával. Mégis, minden erőtartalmát elővetette, és csak akkor volt hajlandó térdre esni, mikor eltörték a lábszárcsontját, mikor vasököllel kapott a koponyájára, mikor csomóban tépték ki a maradék ősz haját is, amikor már félholtnak is nevetséges volt. A földön is kapott még párat, leköpték, még le is vizelték, és nagyokat röhögtek rajta. Elmondták köcsögnek, buzinak, mindennek.

Talán azért is hagyták abba püfölését, mert azt hitték, már kimúlt, hogy kampec dolóresz, hogy bedobta a törülközőt, mert hogy egy hangot sem adott ki, nem nyöszörgött, nem kapkodott levegő után, nem tapogatta hiányos fogsorát, az abszurd pózba tekeredő lábait. Csak feküdt, és hallgatott.

Az aluljáróban senki sem bukkant fel jó darabig, és a rendőrséget, a mentőket is csak az egyik sorstársa értesítette, akinél nem lévén semmi pénz, a járóelőktől kért telefonra. De még akkor sem hitték el, hogy a társa mindjárt meghal, ha nem hív segítséget, amikor újjal mutogatott a földön kiterülte. Gondolták, hogy ezzel akarja őket palira venni. Ennél még mindig jobban járna, ha egy kölyökkutyát ültet maga mellé, vagy ha egy kisgyereket ültet az ölébe, vagy egy táblára felírja, hogy hét éhes gyermek vár otthon, satöbbi.

A rendőrség és a mentők is legszívesebben lerakták, akarom mondani lecsapták volna a kagylót, de mivel annyira meggyőző volt, hogy ha vonakodva is, de kiszálltak a helyszínre. Egy darabig csak tehetetlenül álltak, a vállukat vonogatták, de végül is a mentőkocsi hátuljába rakták, és sziréna nélkül vitték a legtávolabbi kórházba, mert hogy sehol nem fogadták, mindenhol telt ház volt. Az egész esetről egy hajléktalanok által árusított lap írt, egyes együtt érző fedél nélküli még verseket is írt, grafikákat is kerekített. A vele foglalkozó lapszám, hogy-hogy nem, egy országos napilap egyik rovatvezetőjének kezébe került, aki fantáziát látott a dologban, mint annak idején Truman Capote a Holcombi Clutter család kivégzésében. Gondolta, hogy ebből még egy komoly visszhangot kiváltó cikk is születhet. Arról már nem is beszélve, hogy egy kitüntetés, egy elismerés is adhatná magát.

Kis háttér munka után nyomára bukkant a ketteskének, és kérdezte, és kérdezte. Arról, hogy milyen gyermekora volt, hol született, mit tud a szüleiről, vannak-e testvérei, tartja-e velük a kapcsolatot, mit dolgozott eddig. De az újságíró szeme előtt már önmagát látta, amint egy zsúfolásig megtelt színházterem pódiuma felé ballag a csak erre az alkalomra vett, méregdrága, és bünszép ruhakölteményében, hogy átvegye az Év riportja címet a vele járó milliós támogatással, majd kezét rázva a miniszterelnökkel, köszönetet mond édesanyjának, aki mindig hitt benne, a munkatársainak, az olvasóinak, és persze erre a megtisztelő címre őt jelölőknek.

Efelé jó úton haladt, hiszen a cikkét címlapon hozták, és a lapból minden eddigénél többet adtak el. Százával futottak be a szerkesztőségbe a levelek, a telefonok, az online-oldal is izzott, mindenki segíteni akart, együttérzéséről biztosítani a ketteskét. Volt, aki kompót szeretett volna vinni neki, volt aki egy televíziót ajánlott fel ingyen és bérmentve, valaki a feleslegessé vált toló kocsiját szerette volna nagylelkűen neki adományozni, és olyan

asszony is volt, aki gondolkodás nélkül hozzá ment volna feleségül.

Hamarosan a kereskedelmi és a közszolgálati tévé is hosszabb riportfilmet készített az esetről, és ketteske országos népszerűsége tett szert. Az Interneten külön oldal nyílt számára, arcát kiplakátozták, tévéviták foglalkoztak hőstettével. Még a volt feleségének is megesett rajta a szíve, és nem sok kellett hozzá, hogy visszafogadja. A megmentett lány is jelentkezett, aki naponta látogatta, ápolta, gondozta, lánya helyett lánya volt. Felajánlotta, hogy befogadja, hogy ellakhat a szüleitől kapott lakásában, nem fog senkit zavarni.

De a sérülések súlyosabbnak bizonyultak annál, semhogy sok jóban reménykedhetett volna ketteske és pártfogoltja, és az orvosok sem kecsegtettek sok jóval.

A kórházkapuban egy parasztasszony jelent meg egy dobozzal, tele krizantémmal. Minden nap itt árul. Most mintha megsejtette volna, hogy pár percen belül kilép egy lány a kapun, aki vesz pár szálát tőle, felviszi a kórterembe, majd hazamegy és előveszi a legféketébb ruháját.

Ketteske temetésről egy lap sem adott hírt, és a temető sem volt telezsúfolva aznap.

A rovatvezető főszerkesztővé lépett elő, és első dolga azt volt, hogy ukázba adja: a lapban a továbbiakban egy bűdös szót nem akar olvasni fedél nélküliekről, és bárgyú meséikről, hőstetteikről. Ezt meghagyja a szennylapoknak. Ezeket persze már a díjkiosztó gála után mondta, ahol jól érezte magát, sütkérezett, bár kevesebb pénzt kapott, mint remélte.

SZALAI FERENC

Városaim:

Szombathely

Szombathely az örök szerelem, az örök ifjúság, és az örök visszavágyódás városa életemben. Szemben Nagykanizsával, Szombathelyem csak egy van, de az az egy minden, ami az embernek a szellemi erősödés, az érzelmi és önállósági feltöltődés, a teljes talpra állás kiteljesedéséhez kell. Savaria, nagyon szeretlek! Tudom, hűtlen vagyok nagyon, mert minden este álmodom veled, de évek óta nem láttalak. Álmomban jelenik meg egy furcsa város, amelyikről úgy gondolom, hogy Szombathely, de egyetlen épület, egyetlen park, egyetlen utca sem hasonlít az igazihoz. Ezek az álmok roppant furcsák. Járom az idegen várost, biztonsággal mozgok benne, mégis tudom, hogy az nem Szombathely. Talán a legutóbbi, évekkel ezelőtti utazásom emléke ez a helyzet. Ugyanis a huszonöt éve otthonommá lett diákváros nagyon megváltozott. Ezt mások fejlődésnek hívják, de nekem a szívem akar kiszakadni a helyéről, ha a keresett utcának hűlt helye, vagy a teret is már egész más irányból kell megközelíteni.

Először gimnáziumi osztálykirándulás alkalmával jártam a Vasi megyeszékhelyen. Langyos tavaszi délutánon ismerkedtünk a legfontosabb látnivalókkal, de az esti csatangolás is megragadott nagyon. Az akkor még ismeretlen város külső részeibe is elszétáltam az osztálytársakkal, valahol nagyon mélyre rejtve az izgalmat, hogy nem találunk vissza a szállásra. Igaz, egy biztos jelet találtunk, amit a madár sem szedhetett fel, mint a gyerekek kenyérmorzsáját a mesében: ez a villamospálya volt.

Ráérős nyugalommal szelte át az apró szerelvény a székesegyház előtti teret, és haladt tovább egy kis hídon az ismeretlen külvárosba. Mikor eldöntöttem, hogy a szombathelyi főiskolára szeretnék járni, azonnal be is adtam a felvételit. Még mindig járt a villamos. Mire be is kerültem az almamáterbe, már csak a nyoma maradt. Egy esztendő alatt felszámolták ezt a közlekedési lehetőséget. Ez volt az első sebhely az emlékeimben élő város arcán. Igaz, élettől csak az elkövetkező négy évben teltek meg a kiránduláskor megismert utcák.

Elcsíptem még az utolsó kézfogását egy letűnt világnak. Még nem éktelenkedtek kockaházak a Kiskar utcában, hanem a Perint elhagyatott ártere vezetett a hámló falú földszintes téglaházak között. Mintha egy Derkovits-festmény örökös díszlete lenne. Cigánygyerekek pézsmapatkányra vadásztak a hídlábaknál. A főposta épülete egy szűk utcában állt. Volt ott egy fodrászműhely, amelyikben fából készült forgószékbe ültették a vendégek, és az újságot a mostanában feltámadó divatot megelőzően nádkeretben lehetett olvasni. A mester nem műanyag flakonokat tartott az üveg előtti pulton, hanem csillogó fémdobozok tetejébe épített pamaccsal vette ki a hintőport, hogy a borotválástól áttüzesegett arcot megnyugtassa. A postán, életemben utoljára, odakészített tintatartóból mártogatós tollal kivett tintával írhattam levelet a távoli kedvesnek. Ugyancsak a közelben volt a műhelye Rasperger bácsinak, aki éppúgy kalapos mester volt, mint a kanizsai dédapám. Ugyanazok a gépek álltak a műhelyében, sőt ugyanazt a kalapot formázó fém hamutartót is megláttam nála, amit Margit néni őrzött Nagykanizsán. Amit a kalapról tudok, tőle tudom. Még egy öreg angol fejfedőt is vettem tőle, amelyet nemrég újtattam fel. Alig várom az ősz, hogy viselhessem. Sajnos cápabőrdarabom nincs, pedig a kalapot azzal lehet a legjobban ki-kefélni...

Persze Szombathely a születő modern arcát is megmutatta: akkor még új épület volt a megyei könyvtár palotája és mellette a 14 emeletes lakóház is. Ha az ember a sok park valamelyikén átsétált, kikapcsolódott, bármilyen dologtól is zúgott a feje. A víztorony környéke a két háború közötti polgári kertváros hangulatát nyújtotta, a Csótó, azaz Csónakázó-tó környéke a falumúzeum épületeitől vált széppé. Meg persze a Tó vendéglő vaddisznópörköltje dödöllével, a hozzá fogyasztott velemi, vagy cáki vörösbor emléke is örökké kísért. A Perint partján álló két vöröstéglás kollégiumi épületből az egyik volt a főiskolásoké A lányoké. Fiúk csak kilencig tartózkodhattak ott, utána bármivel is voltak elfoglalva, rájuk reccsent az ajtó feletti hangszóró: "Figyelem, figyelem! Kilenc óra elmúlt. Megkérjük az épületben tartózkodó fiúhallgatókat, fáradjanak le a társalgóba!" Csak utolsó éves koromban létesült a negyedik emelet egyik folyosóján fiú szakasz is. De azt nagyon elszigetelték a lányokétól... Akkor persze az volt a szép. Meg a Marika tanszék. Az azóta már nem létező Nagykar utcában állt egy udvarból megközelíthető vendéglátóipari egység: a Haladás vendéglő. A Marika nevet csak később kapta, amikor egy közeli presszót, az eredeti diáktanyát bezárták. A Haliban egy tányér bableves és egy nagyfröccs éppen tíz forintba került. A hó végi üres zsebű diákok utolsó menedéke az ilyen lehetőség! Amikor bezárták a bontásra ítélt vendéglőt, nagyon szépen búcsúztatták: égő gyertyákkal felravatalozták, és mindenki ingyen ihatta meg az utolsó fröccsöt. Ezen az aktuson már nem voltam jelen, de tovább maradó társaim írásából értesültem mindenről. Ez volt a második sebhely a régi Szombathely arcán.

Ebben a városban vagy a szél fúj, vagy harangoznak. Vagy mindkettő. Hogy ezt teljes valójában átéld, olyan téli alkonyban is sétálnod kell, amikor a porhót vízszintesen vágja arcodba a szél. Hiába húzod magad össze, hiába a felhajtott gallér és a sál. Megtalálják az apró túhegyek a legki-

sebb nyílást is, és úgy vágódnak a bőröd-höz, mintha drótkefével legyintenének arcon. Az utcán alig járnak, te sietősen lépegetsz a belisztezett utcákon. A lámpák fénye felerősíti a pergő hófolyam látványát a levegőben. És közben zúg a székesegyház harangja. Ha nem az, akkor a Szent Mártoné vagy az evangélikusoké. Úgy érzed, most jönnek érted az angyalok.

De más időben is feledhetetlen a város. Amikor az Alpok felől jön a szél, akkor a naplemente is különös színt kap: sárga és lila, narancs majd vörös izzással int búcsút a város szélén a Homok utcai lőtér dombja felett a nap.

Két folyócska is átszeli a várost: a Gyöngyös és a Perint. Szombathelyi csoporttársaim még fürödhettek bennük gyerekkorukban, de mire én is a városba kerültem, már csak a halódó élővilág utolsó kapálózását láttam. A víz mindig olyan színben folyt tova, mint amilyen festéket éppen beleeresztettek a bútorszövetgyárból. A rémes Latex rövidítést Kőszegen hallottam feloldani imígyen: sezlonhuzatgyár. Így titulálta munkahelyét egy bácsi, akinek könyvtári beiratkozási lapját töltöttem ki a gyakorlat idején.

Volt szerencsém járni a szovjet laktanyában is. Ennek a története megérdemli, hogy megörökítsem. Egy ízben Budapestről utaztam vissza a hétvége leteltével a délutáni vonattal. A fülkében ült egy szovjet tiszt és a csicskása. Olyan hihetetlenül mocskos kezét még nem láttam, amilyen a kiskatonának volt. A hüvelykujj és a mutatóujj közötti külső párna már nem is fekete volt, hanem sötétvörös. A körmöket leírni nincs elég szókép. A tiszt közönyösen vette tudomásul, hogy senki nem akar leülni köréjük, de annak azért megörült, hogy én ott vertem tanyát. Beszélgetni kezdtünk, ám ekkor a középső folyosón egy számukra is ismeretlen baka tántorgott végig. Megállt, és lehányta a padlót. Tisztünk tudta a dolgát. Elküldte az ordonánccot a csendőrkért, maga pedig előbb egy hatalmas pofont

adott a boldogtalannak, majd előhúzta zsebkendőjét. Feltörölt a nyomokat, az alkalmi felmosó ruhát kidobta az ablakon és kiment kezét mosni. Ettől kezdve más zavaró körülmény nem volt, nyugodtan beszélgethettünk. Elmondtam, hogy törökül akarok tanulni, de nincs, akitől élő szöveget halljak. Viszont nyelvkönyvem sincs, csak egy azerbajdzsán kezdő nyelvtan. Be tudna-e engem engedni, hogy beszéljek egy azerivel? Gyere bármikor, és hívasd Gennagyij kapitányt! Úgy is lett. Egy este, úgy vacsora után megjelentem a laktanya kapujánál. Szóltam az őrnöknek, de az nem akart tudni semmiféle Gennagyijról. Még szerencse, hogy éppen arra jött, és azonnal beengedett. Bevezetett a felügyelete alá tartozó körletbe. A fiúk már lefekvéshez készültek. Egy szál törökkel derekukon császkalta a folyosón. Gennagyij elkiáltotta magát:

- Sorakozó! Hülye déliek, kilépni, a többi elmehet. Nos, déli idióták, melyikötök tud normálisan beszélni? Azerbajdzsánok maradnak, a többiek lelépni.

Végül egy idősebb fickó maradt, aki azt a parancsot kapta, hogy a kultúrteremben leül velem, és mindenre válaszol, amit csak kérdezek. Szerencsétlen azt sem tudta, hogy fiú-e vagy lány. Felkapott egy inget, és mintegy óra hosszáig olvasgatta velem a tankönyvet. Többet nem mentem korreptálásra, de nem is tudok azóta sem se törökül, se azeri nyelven... Ez a laktanya gépkocsival mintegy fél óra a nyugati világtól.

Nekünk, magyaroknak háromévnnyi távolságra volt Ausztria. Három fényévnnyire...

Kufár (olaj, vászon)

BORSI ISTVÁN

A MESTERREL JÁRTAM

II. rész

Segítségből elégtelen

Mindössze néhány hete, hogy ismét öszszetalálkoztam a Mesterrel. Ettől kezdve, ki tudja miért, már a harmadik faluban járunk. Az egyikben csupán két napot töltöttünk, egy molnár házában. Itt is elkélt a segítség, ám mesterem két nap múltán megköszönte a kiszolgálást, és tovább álltunk. Faggatózásomra csupán annyit válaszolt, „*Kinek egy nap, kinek száz, egyre megy...*”. Bevallom, azóta is sokszor gondolkodom, hogy e talányos mondat alatt vajon mit is érhetett. Még rá is kérdeztem, de Ő kérdésekre egy újabb kérdéssel válaszolt:

- *Melyik a fontosabb? Amit mondok, vagy amit megértesz belőle?* – sokszor beszélgettünk így. Őszintén szólva elég tompafejűnek éreztem mellette magam, bár, olykor nehezteltem a mesteremre, épp ezek miatt. Hasonló neheztelés, sőt, csaknem csalódás érzése volt bennem a tegnapi esemény kapcsán. Úgy éreztem, estig, míg végre érthető, emberközeli mondatokban nem kezdtünk beszélgetni, végeztünk egymással.

A nap épp úgy telt, mint előzőleg, kerestünk egy falut, ám ott nem fogadtak szívesen. Bizalmatlanságot, félelmet éreztünk bennük. Mivel igen éhes voltam, a Mester rövid beszélgetéssel felderítve a lehetőségeket, fagyújtásra és behordásra vállalkozott a kisvendéglő számára, egy tál ételért. Bár a munkánk messze nem volt ezzel megfizetve, mégis elvállaltuk. Csaknem este lett, mire végeztünk. Ekkor ültünk be a vendégek asztalához, a beígért ételért. Hozták is, nem panaszkodom, elég

bőséggel. Megáldottuk, majd e házat úgyszintén, de alig kezdtünk bele, a szomszédos asztalnál nagy felfordulás támadt. Egy fiatal férfi, ki éppen fizetni készült, először ijedten nézegetett a bejárat, majd a konyha felőli kijárat irányába, majd a székét hátrarúgva veszett futásnak eredt. Ekkor láttuk mindketten, hogy három oldalról három férfi ront rá a kiszemelt áldozatra. Küzdött volna, de nem volt esélye. Lenyomták őt, majd egyetemes erővel módszeresen össze-vissza verték. Eddig a pillanatig szinte le voltam döbbenve, mert megszoktam, hogy bármi legyen, én *követem a Mestert*. Ő azonban nem mozdult. Pontosabban, mint aki jól végezte a dolgát, épp egy falatot gyömöszölt a szájába. Először a felháborodás ért el a közömbösségre láttán, majd elindultam a bajba jutott ember megsegítésére. Azaz, itt a lényeg, - *fel akartam pattanni*-, ha senki nem akar ebbe beleavatkozni, én majd megyek!

Ekkor valami hihetetlen módon a Mester bal kézfeje az enyémen *termett*. Valójában olyan gyors mozdulattal tette, hogy a szemem nem bírta követni. Mégis, e heves mozdulatának végén egészen puhán, baráttian érintette meg az asztal lapján lévő, éppen támadásra készülő öklömet. A közepső, kinyújtott ujjának piciny, lágy mozdulatával mintha azt üzenté volna: „*Nyugalom!*” Ettől izmaim ellazultak, majd én is végignézttem, míg a szomszédot véresre kalapálják. Közben mesterem szokatlan bőbeszédűséggel dicsérte a kosztot, különös tekintettel ajánlotta a szójaszósos pirított halszeleteket. Két dolog döbbsentett meg; egyrészt a Mester közömbössége, másrészt az én tehetetlen viselkedésem. Az egész jelenet talán két percig sem tartott, a verők elégedetten távoztak, a felszolgáló még mindig döbbsenten álldogált a sarokban, ahol a szerterepkedő pofoneső elől előrelátó módon, időben elhúzódott. A megvert fiatalember pedig szégyentől, ütlegeléstől céklavörösen, kissé szédelegve, de saját lábán távozott. A vendéglősnek nem volt szíve megállítani, hogy fizessen a fogyasztásért.

A Mester pedig látva a zavaromat, egyre jobb hangulatba került. Úgy éreztem, mintha gúnyt űzne velem. Még csak félig sem végeztem az ebéddel – vacsorával, de otthagytam az asztalt. Érthetetlen volt számomra az a gyávaság, melynek részese voltam! Korábban, mikor a tanítómat kerestem egyik faluban, csaknem vallásos áhítattal beszéltek egy Po nevű vándorról. Elmondott történetük szerint valóságos hősnek, bátor, önfeláldozó harcművésznek gondoltam tanítómat, kit elmondásuk alapján én is követek.

Alig fél éve történt az egyik faluban, hogy a hétvégi vásározókat hazatértükben ki akarták rabolni. Egyik szorosban fegyveres banditák vették körbe őket, talán háromszor annyian voltak, mint a falusiak. Követelték a pénzt, a lovakat és a maradék portékát. A Mester éppen velük volt, azelőtt szólt, mielőtt a berezelt gazdák elszeleltek volna.

„Nektek többetek van, mint amit el akartok venni tőlünk. Nem hátrálunk meg, megküzdünk veletek ha szükséges, de inkább térjete haza békével!” Szavai dacot, erőt, bátorságot öntöttek az emberekbe, a fenyegetőzés nem használt, a banditák megtámadták a karavánt. Erről már mindenki egy kicsit másként emlékszik. Főként saját hősi tetteit illetően, egy kis verseny alakult ki a nagyot mondásban. Amit azonban egyöntetűen állítottak, hogy ilyenről még tán a mesében sem hallottak! A Mesternek mintha száz keze, tucatnyi lába lett volna! Ütéseinek, rúgásainak nem volt ellenállása. A martalócok úgy hullottak, mint ősszel a legyek! Bár mindenki derekasan védekezett, jóréisz az ő közreműködésének köszönhetően percek alatt lett vége a harcnak. A falusiak közül többen megsérültek, de később, mikor már nekem mesélték, inkább élménynek tűnt, mintsem fájdalmasnak. Az erős, nagyhangú bandavezér a Mester keze között ficáncolt. Egyik kezével a hajánál fogva rántotta fel a földről az öve magasságáig, a másikkal – elmondások szerint- csupán két ujjával a tarkójába csípett. A vezér úgy visított, mint egy malac. A Mester még

csak nem is zihált, megkérdezte tőle: „Ugye szándékotokban van ezeket a kedves falusiakat megsegíteni? Az idén igen gyengecske a termés!” - mivel kissé lassú felfogású volt a vezér, egy erősebb nyomás serkentette az agyműködését. Könnyes szemmel, csaknem nőies hangon szólt az embereinek, hogy mindenki adja át az értékeit! Aki tudta emelni még a karját, az tette magától, aki nem, annak társa segített. Végül a bandafőnök is könnyebben érezte magát. A falusiak ötlete volt, le is vetkőztették őket, fegyvereiket elvették, a ruhákat elégették. Mikor készen voltak, a Mester egyenként odalépett hozzájuk. „Mégis mertem arcodat, tedd azt a szívességet magadnak, hogy többé ne találkozzunk egymással! Majd mindenkire szólva: Egy törvény, a ragaszkodásról! Akinek van, annak még adatik, ám ki kevesli a sajátját, még azt is elveszíti, amilye éppen van!” Majd a gazdákhöz szólt. „Lám, az erőnk, ha egyetlen irányt vesz, a szolgánk! Ha tízen, húszfele szaggatjuk, elaprózzuk, és a zsarnokunk lett volna!” Ezen történet is kavargott bennem, igazán ezt a reagálást vártam el a tanítómától!

Felballagtam a menedékül használt sziklaparkány alá. Tegnap óta ez a lakhelyünk. Ma már nem bosszantott, hogy egy órányira van minden falutól. Tegnap, mikor sokat kapaszkodtunk idefelé, alaposan ránc esteledett. Már fát sem gyűjtöttünk, csak lepihentünk. Ekkor valami olyat mondtam, hogy nem értem, mi az oka, hogy mindig ilyen nehézkesen megközelíthető szállást keresünk. Mester nem szólt semmit, befordult aludni. Reggel a kelő napra ébredtem. Mikor kinyitottam a szemem, valami egészen káprázatos látvány tárult a szemem elé. Egyedül a mi sziklánk emelkedett ki a környezet párafelhőjéből, melyet egy mennyei vízióknak láttam. Egy égi szigeten ülök, mely lassan a Nap felé halad. Itt-ott néhol átsejlik a Föld, messzi alattunk. A látóhatár legszélén lévő havas csúcsok narancsos, vöröses távoli szigetnek tűntek. A Mester látván ámulatomat, elem lépett, csupán annyit szólt: „Ím, ezért!”

Bizony, minden kérdező ember nehezen viseli, ha nem az általa szabott időben érkezik a hön áhított válasz. Amit láttam, valóban többet ért, mint a szó.

Mikor az ezernevű mesterem megérkezett, tele voltam kétségekkel. Nem is akartam eltitkolni előle! Megemlítettem a korábbi, hősies helytállását is, melyről csak szóbeszéd alapján értesültem. Ő türelemmel hallgatott. Legalább mentegetőzött volna! Mikor már kellőképpen kiduzzogtam magam, akkor kérdezett engem; „Szerinted ki viselkedett helytelenül?” Ekkor elmondtam a saját elképzelésem az emberségről, a segítségnyújtási kötelességünkről, bátorságról, önfeláldozásról... Azaz, mindent, mit jócselekedetként ismernék el.

„- *A nap legnagyobb igazsága a tányérodon volt, de te nem éltél vele! A legnagyobb igazságtalanságot a felszolgáló követte el, mert hagyta, hogy a vendég fizetés nélkül távozzon!*” - mondta Ő! Na, ezt végképpen nem értettem! Erre, viszont azonnal megkaptam az oktatást. Valójában egészen szokatlan módon, társas beszélgetésbe kezdtünk, mely csaknem hajnalig tartott. A főbb mondanivalókat próbálom visszaidézni. „*A világ, így te is, beleesik abba a gyakori hibába, hogy ítélkezik. Képzeld el, hogy főzni tanulsz, de kevés az arra szánt idő, és így csak néhány percre kukkantasz be a konyhába. Éppen azt látod, hogy a szakács egy marék sót dob egy fazék vízbe. Ekkor azonban tovább állsz. Másnap, ugyanez történik. Harmadnapra úgy alakul, magadnak kellene ebédet készítened. Fel is használod minden ismeretedet, fogsz egy fazekat, forralsz vizet, jól megszózod... Amit főztél, edd is meg! Sajnálhatod, hogy nem láttál a felszín alá! Nem láttad a fűszereket, a húsos, rizses gombócokat, ízesítő olajokat, melyet a szakács a levesbe már korábban elhelyezett. Mivel csak egy –egy életpillanatig terjedt a rálátásod, azt sem láthattad, ha utálatos kedvében van, gyűlöl minden vendéget, munkáját is, és egeret, vagy csótányt dob a készítményébe! Számodra az ő levese továbbra is olyan, mint amilyennek hiszed! Feltéve, ha az ocsmányság senki tányérjá-*

ba nem kerül! Te, mint egy pillanatot elrabló, tudod –e, hogy a megveretett vendég, kinek, hogyan fűszerezte életét?”

Ennyire még soha sem volt egyértelmű a tan! A legfontosabb, viszont ezután jött!

„*Nem a cselekvés, hanem az a mögött megbújó szándék, ami fontos. Ha pusztán anyagi megfontolásból cselekszel, akkor számítónak nevezhetnek. Ne szolgálj ki az érzelmeidet, de élj velük, akkor ők szolgálnak téged! Ha érzelmeid ragadnak el, rab vagy, míg ha „segítsük egymást” jelszóval indultál volna a küzdelemben, óhatatlanul ítélkezel! A világ egységét azonnal kettéválasztod, mégpedig jóra és rosszra! Az ítélet így a te erőidet osztja meg! Ha minden tudásodat beveted, csak fél erővel tudsz küzdeni! Ha mester leszel, a békédet osztod szét, kinek- kinek érdeme szerint. Ekkor már képes leszel érzelmek nélkül létezni. Ez viszont a szeretetből, a világ legalapvetőbb érzéséből fakad. A mester harca csak látzólagos, hiszen nem a győzelem érdekében cselekszik, hanem a vállalt szolgálatot végzi el. Mivel a teljesség áll mögötte, legyőzhetetlen! Mikor a falusiakat védtem, akkor a közösség sorsát éltem velük, ezért engem támadtak meg a rablók. Valamennyiünk számára ez a közös sors íródott! A többit tudod! Nem én írom a Törvényt, de ha olykor sikerül, akkor betöltöm azt. A vendéglőben a szomszéd fickó már korábban is nyugtalan volt. Szemben ült az ajtóval, és mindig kifelé bámult. Láthatólag félt valami tetteinek a nem kívánt következményétől! A támadókat pedig jól ismerte, mert jöttükre futással reagált. A duális világban minden tett, sőt gondolat és érzelem ellenhatást kelt. Hatás-ellenhatás. Cselekvés-visszahatás. Adok-kapok. Van, aki karma-ként hívja ezt. A megveréssel egy kör bezárult. Így van jól! A fickót közösen mentettük meg! Na mitől?*

- ?????

- *A további rettegéstől! Most már nyugodtan járhat-kelhet, mert amíg újabb kört nem indít, ezektől az emberektől biztonságban van. Kit fog ezentúl kerülni?*

- ?????

- *A jólelkû vendéglõst, hiszen tudja, hogy neki tartozik. Lehet, hogy nem kéri számon, ha ismét itt ebédel, de lehet, hogy mégis! Ezért még ha másfelé kell is kerülnie, máshová fog járni szórakozni. Ő még nem tart ott, hogy felszámolja a soron következõ adósságát, a sors viszont megteszi helyette! Egyre gyorsabban hat rá vissza és egyre fájdalmasabban. Figyelmeztetõként, hogy az emberi törvény felett áll egy magasabb rendû Törvény. Egyetlen varázsszó kellett volna, hogy beavatkozzak*

- ??????

- *Segíts! Ez a szó, sorsközösségbe kapcsoló volt velem!*

- *Mester! Lehet, hogy furcsát kérdezek! Ha a támadók kértek volna, hogy segíts! Akkor mit teszel?*

- *Már elmondtam!*

- *Szóval, nekik segítesz!*

- *Így van! De csak akkor, ha valóban záródik ezúttal egy karmikus kör. Az a dolgom, hogy elvarrjam a feslett szálakat, nem pedig, hogy újabbakat tépjek. Ezek a szálak olykor sok ezer éven át bomladoznak, erõtlené, kiszolgáltatottá téve a kibocsátójukat.*

2005.09. 07. ISTI.

(Az írás folytatása következõ számunkban várható. A Szerk.)

MÓRITZ MÁTYÁS

Már csak

*„már csak a celofán alatt dohos pogácsa
már csak a pezsegõ híg ködbe mállott utca-
lámpák az aprópénzbõl váltott utolsó blokk
a rendõr jótanácsa”*

**Már csak a bőr és ruhacafatok
szaga**

**Már csak a kérdések: mennyi
még ki ápol**

**Már csak mint az élet kitömött
farkasa**

**Kit a halál rángat ki meleg zu-
gából**

**Már csak az égnek vereslõ teli-
holdja**

**Megbújva aludni mint egy
szürke állat**

**Már csak hogy kevés vágyamat
is eloltsa**

**Már csak hogy rá gondolok
megtúrva nálad**

**Már csak cipõre hulló cigaret-
tavég**

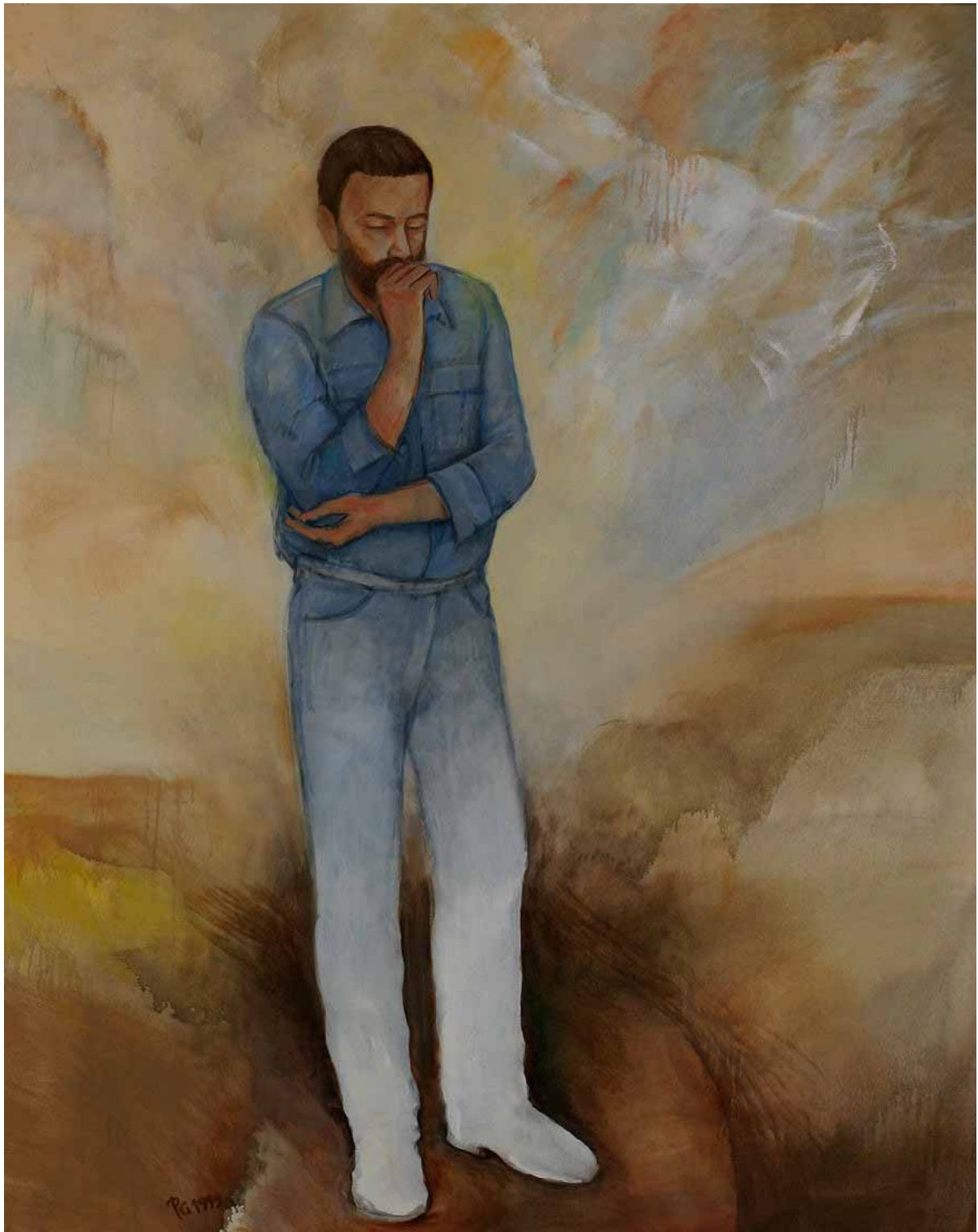
**Hétvégi lézengés embertársak
között**

**Már csak mint a padon õszöreg
nénikék**

**Már csak felsóhajtva hogy el-
tûnt ez a nyár**

**Már csak hogy azt kérdezik:
hozzánk mi közöd**

**Már csak mint öreg eltiport
szarvasbogár**

Ég és föld között *(olaj, vászon)*

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Til - la

(József Attila: „Tavaszi ének”-éhez)

kong - bong a harang,
dúrban zengi, ...Már-ta, ...Már-ta,
eddig nem is hallottad,
nem, pedig neked szólt, Attila,
hiszen erről kezdted álmodni,
kongott, bongott a dal,
...Már-ta, ...Már-ta, ...Már-ta

kong - bong, kong - bong,
már ébren is, érted, álmodért, Attila,
...reggel, ...délben, ...este,
viszi a tavaszi szél, viszi,
hallja hetedhét határon túl is mindenki,
... csak Márta nem !, ...csak Márta nem !,
...Már-ta, ...Már-ta, ...Már-ta

itt a tavasz ! megjött !...Már-ta! ...Már-ta!
itt a tavasz, s Te hol maradsz,
a harang érted szól, Attila maga: ...
...hívlak, haranggal, hát gyere a tavaszba,
kong-bong, kong-bong, ...Már-ta,
zsibong a vér, Már-tá-ért, Már-tá-ért,
a harangjátékba öntött sóvárgásért

de nem jön és nem,...de miért ?!,
pedig tudja, én szólok a harangból,
már mióta, mióta,... ah !, állj !, állj !, ne !,
ne zúgjak már, ne kongjak,
ne bömböljem, hogy Már-ta sze-ress !,
...magamból hiába is öntöttem harangot,
nem jön és nem !, hát...csön-det !

csöndet !, ...ereszd el a kötelet,
...ne szóljak többé, Márta se bongjon,
szerelmem e világon a semmibe kongott,
... talán szebben szól a lélekarang,
hallom is, ...kísérőt a halál nekem citeráz,
... hát hallja csak a világ, csak hallja:
...Til-la, ...Til-la, ...Til-la ...

(2005.)

ERŐS ILDIKÓ

Ráadás

**Füzek lábánál
alvó jég riad
fejedben kavargó
füstsín alkonyat
a függönyön túl
semmi sem örök
alattad lassan
ívelő körök**

**zárnak ölbe ahogy megreped
a rianó jégben kúszó rettenet
tört tükrében nem a régi arc
feltétel nélkül feladott a harc**

**Hazudsz megint:
(tapintatból persze)
az ember fél:
élni nincsen mersze
hiszen azt és úgy -
tudod úgysem lehet
megalkuvás mohó
csapdája nevet**

**valahol mögötted
valahol fölötted**

**visszhangzik benned
nincs már mit tenned**

**még egy halk roppanás:
s megnyílik a mély.**

**De hát
színház az egész,
mondom:**

**NE
FÉLJ**

H. TÚRI KLÁRA

Anikó levelesládájából

Pofon a zászlótartónak

Olyan gyönyörű nap ígérkezne pedig,... csak ez ne lenne az, gondolja egyfelől, másfelől meg ezt: De jó, hogy legalább a nap süt, s nem esőben kell kivonulniuk. Az idő foglalkoztatja hát, s nem más, mint teszem azt munkásünnep, proletár szabadság, „arccal a jövő felé”. (Mintha hátrafelé bárki is kereshetné azt a jövőt!) Szóval, ebben az évben is, bár nem sok jelszóval, s nem nagy dübörgéssel, és nem óriás betűkkel, de felállt a gimnázium oldalsó udvarán az ifjúság, melynek tudvalevően milliónyi szív dobogja ritmusát, s... urá-urá-urá – azaz hurrá! – (bugy gatov), és készen áll a város útjain csatlakozni a munkásosztály e nagy ünnepén s kötelezően tüntetni. (Bárha legtöbbjük inkább magát tüntette volna el innét.) 1956. május 1. Apa, aki 1946-ban vonult utoljára e napon, mint régimódi meggyőződéses szociáldemokrata, vagy miajó, ő se valószínű, hogy az igazát az utcán keresné ma. Áll Anikó menetkészen, s várja az indító sípszót a többiekkel együtt. Egy se beszélgetett eddig, tudják, gépzene indul, s nekik ekkor könyörtelenül menni kell (még jó, hogy május elseje van s nem április negyedik, s hogy hálistennek azon a napon idén nem kellett kivonulniuk). S milyen jó, hogy a Sztálin-kantátát – szíve mélyén érzi- soha nem kell már énekelniük. „Meghalt a cselszövő”- kísérténé most mást-éneklésre a jó öreg Erkel hazafias szelleme még, s ... hogy Sztálin halála óta a „Sej, a mi lobogónkat” mintha nem mernék velük énekelteni, s hogy tán félnek is tőlük, mint a szabadság éljenzőitől. Várja hát a gézzenét,... s az meg is szólal, de úgy, hogy abból nyilvánvaló: ezidén már nem fognak énekelni. Nagyon helyes!-gondolná, s hogy ennyi szabad gondolatból az embernek (ha a száját még mindig nem nyithatná ki) idegesnek kellene lennie, jól

tudja. De ő nem az a fajta. Azt is alig veszi észre, hogy két lépéssel előrébb két fiú kezében helyet cserélt egy vörös zászló, pedig tisztán láthatta, egyetlen szó nélkül bár, hogyan mozdult el más kezébe a selyem. S mert nem tulajdonított volna azokban az időkben egy diák se jelentőséget ennek már, ő is azt hitte inkább, hogy az a zászló mert nehéz volt, közös megegyezéssel cserélt egy kis időre gazdát. Ám ekkor még nem látta, hisz hátrafelé nézniük nem volt szabad valamiféle zsarnoki parancs okán, nem láthatta az igazgatót. Tizenhétéves nagylányként azt is természetesnek vette volna, hogy az sem látja őt, azaz nem leselkedik rájuk, de rá kellett jöjjön, hogy mégis azt tette. S kanyarított akkora pofont is ehhez a gyanútlanságában tetten ért harmadikosra, hogy az immár zászló s egy szó nélkül két sort vissza, Anikó elé esett. A koporsónyitogató -így hívták a háta megett a vadkommunista, szúrós tekintetű, semmi-kis-kopasz igazgatót- sunyin, s észrevétlen le is szakadt róluk ezzel. Sípszó! Indul! Keserű szájjal meneteltek hát a gyerekké alázott, nyíltszívűségükben sértett gimnazisták. S mire lehullottak az öreg városi platánok levelei, megkezdődött az ő utolsó éve is itt, míg nem beköszöntött a világtörténelem legszebb október 23.-ája, s szent meggyőződéseket érlelni az országos helytálláshoz leginkább lehetett. Volt, aki elvázott ebben s ráment aztán minden ereje arra, hogy tévedését helyrehozandó hősiességgel küzdjön saját lelkiismerete ellenében felmentésért az ügyben, hogy pl. nem állta a sarat, s rávallott –a legfelsőbb hatalomnak engedve- tanáraitra, a legjobbakra méghozzá. Azokra, kiknek legtöbbet köszönhetett, ha megtették őt –bárha polgári elemnek számított is, mégis megtették őt a férjhezmenetele miatt hálistennek leköszönő, s az iskolából kimaradt másik helyett gimnáziumi DISZ-titkárnak. Mert hiába volt méltán népszerű, ha besározódott lelkét negyven évig tisztára mosni senki előtt nem lehetett aztán, végig kellett szenvedje egész elaprózódott életét. Anikó osztályában ilyen nem volt, találkoztak is minden évben, bárha a tabló-

jukat úgy őrizte híven az iskola raktára, mintha a „Koporsónyitogatón” esett szégyenfoltot rejtegetné máig az is. Hiányzik t.i. arról a képe, de rajta vannak azok, akiket kicsapott az ország összes középiskolájából, mégpedig, hogy azután mégis orvosprofesszor lehessen egyik s másik a mellékelt igazgatói ellenjavallatok ellenében is, s rajta van a tanár úr, akit kétszáz kilométer messze vetett innen a puha-diktatúra. S rajta van többek között Anikó is. Azt a pofont ő is kapta akkor. S tán, hogy hallgatnia kellett, azért mert a Képzőművészeti politikai felvételijén szólni. Mit tudta ekkor ő, hogy ott is... az igazgató, Brotnyik Sándor miket tett, hogy mind feladja a rendőrségre a Főiskolán ideiglenes menedékre talált fővárosi egyetemistákat, s ezzel hogyan hagyta helyben a kivégzésüket is. De ha tudta volna is! Felvételizett, s hogy megkérdezték tőle ennek végeztével: Forradalom, vagy ellenforradalom volt-e 1956-ban? – nem mondhatott ellenforradalmat! Milyen egyszerű is erre a kérdésre felelni a linknek, a köpönyegforgatónak, az ostobának: Nem tudom! Ha ezt mondta volna, valós lett volna a válasza. De nem! Ő forradalmat mondott, s halála napjáig sem fogja már azt megbánni. Zsidók a sárga csillagot hordták olyan önérzettel, amilyennel ettől kezdve viseli a „sötétben bujkáló ellenforradalmár” címkéjét magán azóta is. Azt a pofont jól megbecsülve sikerült neki önmagában latrot s katonát kettéválasztva: Megélni alázattal a Krisztust.

Tolvaj idők látképe

**Ki a ligetből lábálnak a fák
kattogón fut a vonat
múlást mímel az öntudat**

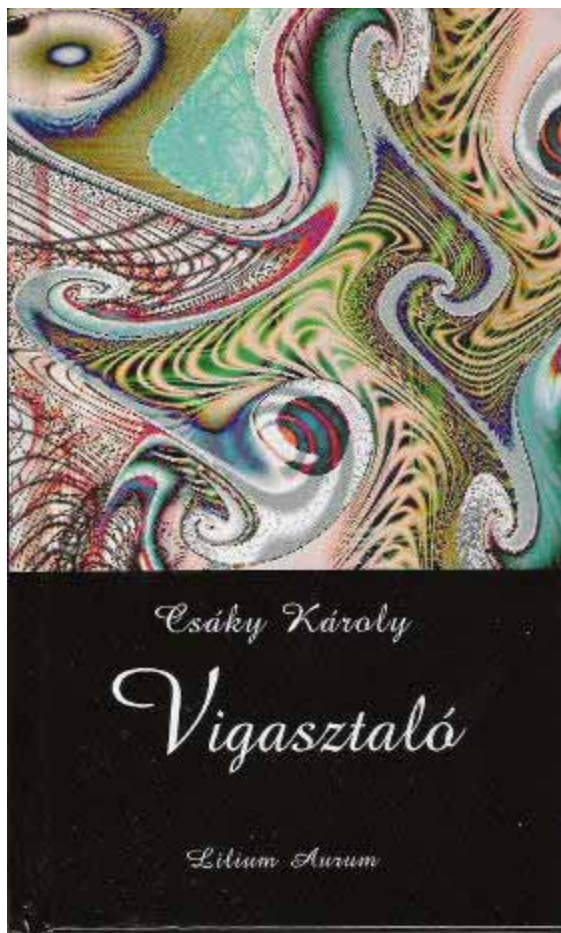
**Vizet cikkant mozdulatnyit
foncsor mágia-köreit
járja hónapszámra -
otthont nem vonz
fárasztja ég
közöget szertesét,
harmaton vesztve teret
nap-tükrét nem lépheti át –
vizén akár a szellemek
lebeg lebeg a molnárka-nép**

**Hát te, kinek tétova lelke
mennyre érti a bolond királyt
-kinek alóla lova messze fut s
mi az hogy vetkőzne láza panaszára –
magyar a magyart ha alázza:
látod-e hol áll Ararát?**

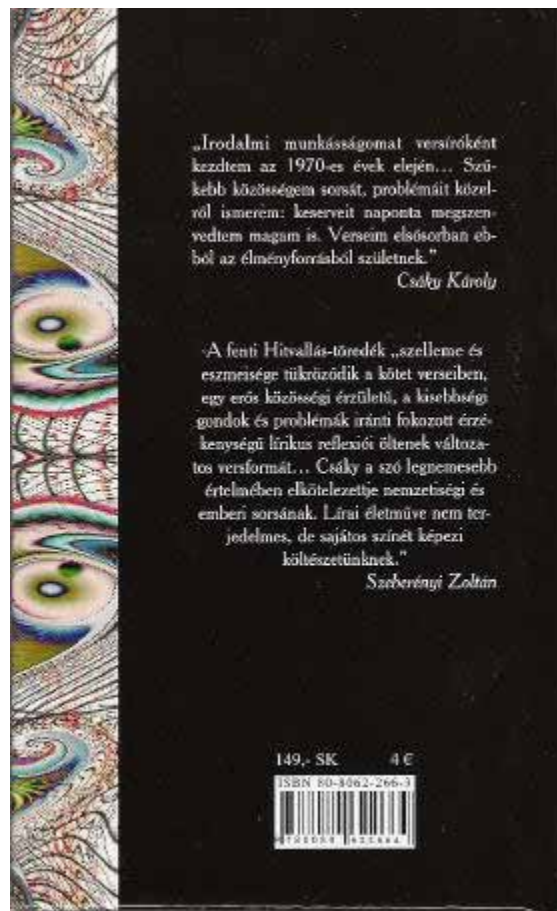
**Mert szélvár nő s készül a bárka
Noéval tart ki hitte a csodát
s hol egybevág felső- és alsó-világ
az lesz majd amit Isten is akar:**

Galamb jó, csőrében olajág...

Könyvajánló

A *Dunaszerdahelyen* működő **Lilium Aurum Könyvkiadó** gondozásában jelent meg az Ipolyságon élő **Csáky Károly mkl.** 1970-2005 között írott verseiből összeállított válogatás. A keményborítású, könnyen forgatható, mondhatni kézbe illő kötet a költő Csáky lírai életművének ötven versben megmutatható szeletét teszi az olvasó elé. Csáky Károly költészete nem hangos. Inkább töprengő, csendes, érezni sorain a leírt szavak megélését, átélését. Ezzel lesz igazán hiteles ez a kedves modorú, polihisztor személyiség. A kötet címe is utal erre a hangulatra, érzésre, s a lapok, a versek aztán végképp bizonyosságot tesznek amellet, hogy a költészetnek még akkor is célja van, ha csak egy téli tájat fest meg szavaival a Költő. Csáky Károly elkötelezett híve a magyar kultúrának, örömeinkre ezt az anyaország is elismerte, mikor is a

a Magyar Kultúra Lovagja címet adományozta a költő-tanár-helytörténésznek. De beszéljünk a versekről: Csáky verseiben maradandó, örök érvényű sorokat találunk, amik néha csak az emberségünket, néha magyarságunkat, hovatartozásunkat írják le. „Tudom/ nem azért jöttél/ hogy kettéoszd a földet” (Ipoly) „Legyél virág ha tetszik/ szakadék szélén virágozzál/ s ne tudd hogy szép vagy/ jónak se hidd magad” (Ars humana) „Van úgy/ hogy a mindenség/ belőlünk vétetik...” (Van úgy...) „...hull a levél/ de marad/ az ág.” (Szembesítés) Hosszan idézhetném még Csáky Károly sorait, ám inkább azt ajánlom, vegyék meg a kötetet a Rétsági Művelődési Ház és Könyvtárban, vagy az impresszumunkban található emailcímeik egyikén rendeljék meg postai úton.

VÉGH JÓZSEF

(Igen érdekes és színvonalas anyaggal lep meg bennünket a helytörténész-kutató Szerző, amikor is elindítja a Nógrád megyei településeket bemutató sorozatát. A Szerk.)

Szátok

Szátok, azelőtt Felső-Szátok, a Lókos-patak völgyében fekvő Árpád-kori magyar kis község. Nevének eredete bizonytalan. Egyes kutatók a Szatta nevezetű település nevével hozzák rokonságba, mely a Zot személynévből eredhet, s mint ilyen az ótörök elad, árusít jelentéssel hozható összefüggésbe. Első említését 1255-ből ismerjük. IV. Béla király oklevelében „Terra nobilium Zatok” –ként (a nemesek Zatok földje) néven szerepel. Később a helység megkettőződött, hiszen 1383-ban két Szátok (Utraque Zatok – mindkettő Zatok) helységről emlékeznek meg az oklevelek. 1873-ban Alsó-Felső-Szátok néven találjuk, majd az 1880. évi népszámlálásnál a falu hivatalos neve: Felső-Szátok. Csak az 1905. évi törzskönyvezés során kapta meg ismét az ősi Szátok nevet.

Szátok viaszpecsétje

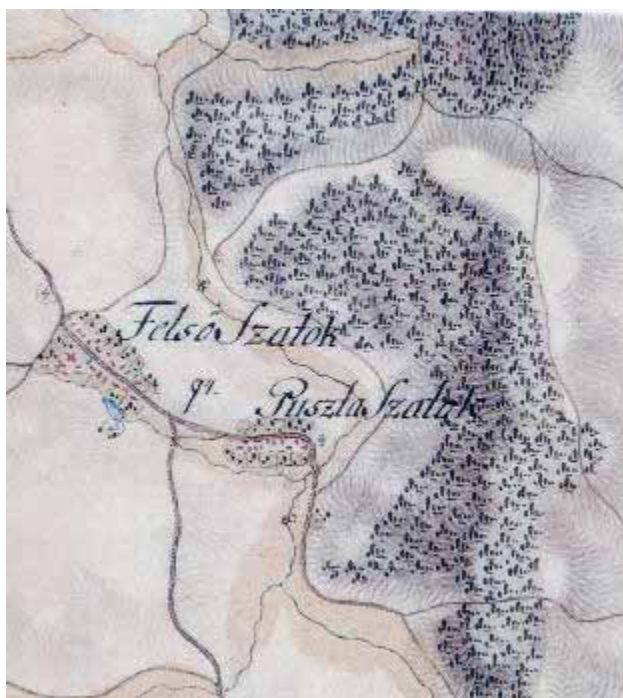
Ide tartoznak még Haragos, Kacsicska- és Rákóczi puszták. 1423-ban Kis-Szátokról van adatunk. A két Szátok közül az egyik az egész középkoron át az esztergomi érsek ősi, királytól kapott birtoka. A községhez tartozó Alsó-Szátok-pusztta a középkorban Kis-Szátok néven önálló község volt, de 1579-ben már csak pusztaként szerepel.

Kis-Szátokon 1433-ban a Rhédei és a Felsőromhányi családok bírtak földesúri joggal. A Rhédei család Heves megyéből, Rédéről származik. A Romhányi család, Nógrád vármegye kihalt ősrégi családja, mely hajdan többek közt (Nagy)Romhány helységet birtokolta. Később a családnak nyoma veszett.

A kis-rhédei gróf és nemes Rhédey család címere

1530-ban Werbőczy István is birtokos, aki Bakócz Tamásnak a II. Lajos, illetve Szapolyai János királytól lefoglalt kincsei miatt az esztergomi káptalannak a saját szatóki földjeiből kárpótlást ad. Az 1400-as évek vége felé az országos törvényhozásban élenjáró tisztviselők a koronára háramló birtokokat igyekeztek maguknak megszerezni, s rokonsági kötelek létrehozásával megtartani. Nógrád megyében a legjelentősebb eredményeket Werbőczy István érte el, mikor kölcsönös öröklési szerződést kötött Szobi Mihállyal, kinek tulajdonában állt - számos más birtoka mellett - Alsópetény is. Így vált Werbőczy nógrádi nagybirtokossá.

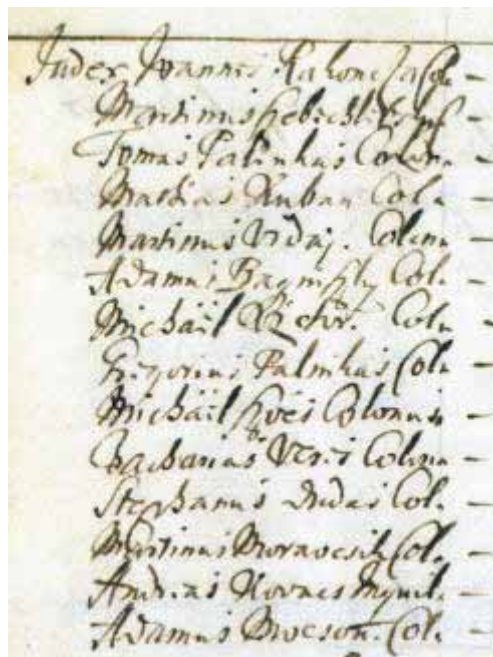

A XVI. század közepén a török hódoltságához tartozott és 1562–63-ban a nógrádi szandzsák községei között találjuk 10, 1579-ben pedig 8 adóköteles házzal. Ekkor Alsó-Szátok puszta is hozzátartozott, mely Juszuf bin Abdulah hűbértoka volt.

A püspökségi tizedjegyzékben csak a káptalani Szátok szerepel, még a XVII. század második felében is lakottan. A hódoltság alatt tehát nem pusztult ki teljesen. 1680-ban a „*Szátok, ez nemes Esztergomy káptalan Jóságá*” megjegyzéssel szerepel.

A Rákóczi szabadságharc során Menyői Tolvay Ferenc 1704-ben a megye által állított paraszthead kapitánya volt. Levelezéséből ismerjük az egykori Kékkői járásnak – ehhez tartozott a mai Rétság térsége – az ő seregébe beosztott - katonáinak névsorát és az általuk viselt fegyverzetnek leírását. Szátokról Karaba Mátyást és Soltis Jánost találjuk a seregben. Mindkettő fegyverzete puszta és balta volt.

1715-ben kilenc magyar és öt tót családot találtak a faluban az összeírók. A jobbágy-családfők Rakonczi János bíró, Szebehlovszky Márton, Pálincás Tamás, Kubány Mátyás, Widai Márton, Bagyinszky Ádám, Pálincás Gergely, Victor Mihály, Szűcs Mihály, Veress Zakariás, Dudás István, Moravcsik Márton és Mucsovics Ádám voltak. A szellércsalád élt a faluban Kovács István családja. Szántó földjük 182 köböl, réjük 13 kaszás, szőlőjük 26 kapás volt. A földművelésben a kétnyomásos gazdálkodást tartják, búzát, rozsot, és zabot termelnek. Az elvetett mag öt-hatszorosát adja a föld. Az erdőben tűzifa van elegendő. A legelő viszont nem elegendő, a szomszéd településtől bérelnék. A Lókos patak mentén található rét sásos és mocsaras. Az egy kaszásnyi terület egy szekér szénát hoz. A szőlőt három éve telepítették, termésük még nem volt, így a termést nem minősíthetik. Van egy egykőves malmuk, melyet 15 Forintért bérelnék. Ha elég víz van a meghajtásához, akkor 25 Forint hasznot hoz a számukra.

Az 1715. évi összeírás szátoki névsora

1720-ban pedig 12 magyar, két német és 10 tót háztartást írtak itt össze. A török hódoltság megszűntétől 1848-ig az esztergomi káptalan volt a földesura, más nagyobb birtokosa nincsen. A XIX. században virágzó szőlőkultúra emlékeként még ma is felfedezhetők a pince-sor nyomai. Némely pinceházat ma is használnak. A szőlőültetvényt Szátokon is elpusztította a filoxéra, s a Szent Orbán tiszteletére állított apró kápolna ma üresen árválkodik az erdő rejtekében.

Werbőczy István

Werbőczy István címere

Egy 1796-ban megjelent országleírás szerint Alsó Szátok szabad puszta, földesura a Tapolcsányi uraság, fekszik Romhányhoz közel található, és annak filiája. Felső Szátok ma-

gyar falu, földesura az Esztergomi Káptalanbéli uraság, lakosai katolikusok, és másfélék, „határja patakja által nedvesítettik, közép termésű, szőleje is van”.

A kistapolcsányi Tapolcsányi család Bars vármegyéből származik. Név szerint Tapolcsányi János mérnököt ismerjük a Szátokon birtokos családtagok közül, kinek felesége Géczy Judit volt. Négy gyermekük közül Ferenc 48-as honvéd, majd 1861-ben megyei börtönfelügyelő volt.

Mocsáry Antal, Nógrád megye jeles monográfusa ezt írja Szátokról: „*Magyar falu; a' Vadkerti térségben fekszik; határja hasznos; az úgy nevezett Locus vizén túl szőlő hegye van; az Esztergami Érsekség a birtokossa, de a' Vátzi Püspöki Megyéhez tartozik. Vadkerttel, tereskével, Nagy Romhányal határos, a' hová affiliáltatott is. Lakossai közt 494 R. C. és 3 L. Ev. számláltatik.*”

Az 1848/49-es szabadságharc során a településre az összlakosság arányában kivetett létszámot többnyire önkéntes jelentkezés, illetőleg sorshúzás által választották. Rétság mai körzete túlnyomórészt az egykori Kékkői járáshoz tartozott. Az 1848. augusztus 29-én tartott vármegyei választmány VI. századra osztotta a nemzetőröket. A nógrádi honvédek a VI. századba kerültek. A szeptember 21-én, Balassagyarmaton tartott teljes hatalmi választmányi ülés döntése szerint az egész járásnak összesen 944 újoncot kellett kiállítania.

A szabadságharc után – mintha nem lett volna elegendő a sok megpróbáltatásból – újabb csapás várt a volt honvédekre. 1849. októberében a császári hadsereg főparancsnoksága elrendelte, hogy „*a felkelő seregben szolgált minden egyén előállítandó és a hadsereg állományába osztályozás nélkül besorozandó*”. Valóságos hajtóvadászat indult meg a volt honvédek után, kik közül sokan inkább vállalták a bujdosó életet, hogy szegénylegényként, betyárként a Börzsöny rengetegeibe menekülnek.

A forradalmi gondolat bukása után folyamatosan felügyelték mindazokat, akik bármi szerepet vállaltak a szabadságharc során. Egy 1850. március 2-án kelt Nógrád megyei jelentés arról ad hírt, hogy az alsóbb osztály tagjai nemigen mozgolódnak, de a „míveltebb osztály” képviselői közt már nem ily megnyugtató a helyzet. Bene Ferenc alsószátoki lakos érdemeket kívánt szerezni Andreánszky kerületi főnöknél, feljelentette Tersztyánszky Zsigmond volt honvéd tisztet, pusztaberki birtokost, hogy a lakásán összejöveteleket tart, ahol a forradalom eszméjét táplálják.

A szabadságharc bukását követően összeírták a volt honvédeket. Az 1850. április 23-én kelt feljegyzés szerint Szátokról összesen tizenegyen szolgáltak a honvédseregben. Közülük kilencen inkább vállalták a bujdosó életet, mint a császári sereg keserű kenyerét.

A feljegyzést Barna Gusztáv m.k. hites jegyző és Babicz András bíró írták alá.

F. Szátok helysége által az 1848 és 1849. években állított honvédek összeírása

A honvéd neve	bevonulás mikéntje	észrevétel
1. Káposzta János	önkéntes	haza jött, de két nap után ismét eltűnt
2. Balázs Joachim	önkéntes	nem jött haza
3. Petrics Henrik	önkéntes	nem jött haza
4. Gresko János	önkéntes	nem jött haza
5. Szécs János	önkéntes	nem jött haza
6. Demeter Ferenc	önkéntes	nem jött haza
7. Melo József	önkéntes	nem jött haza
8. Erdélyi János	önkéntes	haza jött. Visitáltatott. Alkalmatlan
9. Szûcs Mihály	sorshúzott	haza jött, de a császári seregbe soroztatott

10. Balejsza András	sorshúzott	nem jött haza
11. Grisz Salamon	sorshúzott	nem jött haza

A XIX. század végén még mindig előfordulnak azok az atrocitások, melyek a régi nemes-jobbágy viszonyban gyakoriak voltak. Egy újságcikk adja hírül, hogy „*F. J. úr a kocsisával vitába ereszkedett, mire a kocsis neje férje pártfogására szót emelvén az úr által oly súlyosan megveretett, hogy Rétságon betegen fekszik. A megveretés eredménye koraszülés lön.*”

1906-ban így ír róla a megyemonográfia: Házainak száma 105 és róm. kath. vallású lakosaié 428. Postája és távírója Tereske, vasúti állomása Romhány.

Az esztergomi káptalan a birtokrészét 1912-ben eladta a Szátoki Gazdakörnek, és ugyanakkor alapítványt tett a templom fenntartására is.

Az I. világháború emlékműve

1922-23-ban egy nagy lehetőség körvonalazódott a falu életében. Szátokon létesült ugyanis annak a cserépkályhagyárnak az elődje, amely azonban már 1924-ben Romhányba települt át. A vállalkozás elindítója Wollner Fülöp szátoki boltos és kocsmáros volt. A kis manufaktúrális műhely a falu közepén volt, nem messze a mai élelmiszerbolttól. Főleg cserépedényeket, fazekakat, virágcserepeket készítettek. Wollnerhez később társult Schweitzer Iván földbirtokos és egy Himfy nevezetű ügyvéd is. 1922-ben a német származású Kurt Georg Müller nevű szakember irányításával már kályhacsempét gyártottak. A vállalkozók anyagi ereje azonban kevésnek bizonyult, így tőke után kellett nézniük. Az Angol-magyar Bank Rt. Finanszírozása révén alakult meg a Szátoki Agyagipari Rt. Ekkor határozták el, hogy a vállalkozást áteszik Romhányba. Ennek kezdeményezője Schweitzer volt, aki a gyors

meggazdagodás lehetőségét remélte ettől. Még Szátokon szerződést kötöttek özvegy báró Andreánszky Istvánné és Andreánszky Zsigmond földbirtokosokkal a bányai agyag kitermelésére.

Az 1934-ben megjelent Laányi-féle monográfia az alábbi prominens személyeket találta a faluban:

Dr. Dimó István földbérlő. Bácsszenttamáson 1894-ben született, középiskoláit és az egyetemet Budapesten végezte, 1927-ben avatták tudorrá. Előbb fehérmegyei birtokán gazdálkodott, majd Borsosberényben 3 évig volt bérlete. 1933. óta Szátokon bérlő Kertész Miklós 220 holdas birtokát. Közs. képviselő, a nemzeti egységpárt elnöke. A román és olasz fronton kétszer bronz vitézségi éremmel tüntették ki. Neje Varga Irma.

Dóbiás József gazdálkodó. Szátokon 1878-ban született, atyjától tanult gazdálkodni, 1932. óta 23 hold birtokán önálló gazda. Községi képviselő, iskolaszéki tag. Az orosz fronton megsebesült és fogságba esett. Neje Radvánszky Anna.

Dóbiás Mihály gazdálkodó. Szátokon 1886-ban született, a gazdasági ismereteket atyjától sajátította el, 1908. óta önállóan mivel 10 hold birtokát. 1930 óta törvény bíró és közs. pénztárnok, iskolaszéki gondnok. Az orosz fronton fogságba esett.

H. Varga Mózes nyugalmazott detektívfelügyelő, földbérlő. Medeséren 1872-ben született, Székelykeresztúron 4 középiskolát, majd Algyógyon gazdasági szakiskolát végzett. Katonai szolgálata után a csendőrség kötelékébe lépett, mint őrsparancsnok átlépett a kolozsvári rendőrség kötelékébe, ahol polgári főbiztos volt, majd detektív felügyelő lett. 1924-ben ment nyugdíjba. 1925-1931-ig Rákospalotán fa-, és szénkereskedő volt. Ma egy 53 holdas birtok bérlője. Neje Szedlacsek Natália.

id. Vigyinszky József gazdálkodó Szátokon 1867-ben született, a gazdasági ismereteket atyjától tanulta. 1888. óta 38 hold birtokán önállóan gazdálkodik. Községi képviselő, volt pénztárnok és bíró. Iskolaszéki világi elnök. Neje Gebler Anna.

A községben levő régi kúriát még Révay Gusztáv építtette a XVIII. században. A XIX. században teljesen átalakították. A kúria később Pollák Zsigmond, majd Kámory Lajos – volt diósjenői körjegyző, őt követően pedig László Imre nótáénekes tulajdona lett. Ma nevelőotthon.

A visszaemlékezések szerint valamikor két kastély volt Szátokon. Egyrészt mellett állt a két épület. Az egyik Kertész (egykoron Kohn) családé, a másik László Imre nótaszerzőé volt. Ez utóbbi volt a tornyos épület. A kastélyt megvásárolta tőle vitéz Kámory Lajos diósjenői jegyző. A Kertész család tagjait, a családfőt, feleségét és két gyermekét 1944-ben elhurcolták a holocaust során. Hasonló sorsra jutott Wollner Fülöp, szátoki kereskedő és családja is. Felesége Brüll Jozefin volt. A faluban nagyon szerették a jószívű családot. Wollner Fülöp a Fronciere Biztosító társaság ügynöke is volt. Egykori üzletük helyén ma az iskola épülete áll.

A szátoki iskola

A II. világháború áldozatainak emléktáblája

Epizódok az oktatás történetéből

Az első ismert szátoki tanítót Bagyai, vagy Bogyai Istvánnak hívták, s 1767-től oktatta a szátoki gyermekeket. Azt megelőzően Püspökhatvanban működött. Az iskolájába járó tanulók száma 14 volt, kiket az olvasás, írás és számolás tudományára tanított. A tanító jövedelme 1770-ben seminaturaként 4 köből, párbér összesen 40 köből búza. 1772-ben seminataura 4 pozsonyi mérő őszi, házaspároktól 1 pozsonyi mérő búza és 25 dénár, a községtől 50 libra só és 50 libra hús, tanulóktól 25 dénár évente.

1900-ban megjelent egy a megye oktatási helyzetét összefoglaló mű. Szátokról az alábbi bejegyzést olvashatjuk: „A község lakóinak száma 324 magyar és 162 tót; ezek mind római katolikus vallásúak. A tankötelesek száma 62; ezek közül mindennapi tanköteles 46, ismétlő 16; vallásra nézve mind római katolikus A tankötelesek közül iskolába járt 62 római katolikus A községben van római katolikus elemi népiskola 1 tanítóval és 1 tanteremmel.

Az elemi iskolának régebbi célszerűtlen épülete helyébe 1892-ben rendes épületet emeltek a hívek, Az iskola tanítási nyelve 1872. óta magyar. Az iskola jelenlegi tanítója Alföldi János, okleveles tanító, ki már évtizedek óta működik e községben s annak megmagyarosodását eszközölte. Az iskolát római katolikus hitközség tartja fenn. Az iskola felszerelése megfelelő; tanulóinak tíz évi átlagos száma 66.”

E helyütt természetesen nem vállalkozhatunk arra, hogy végigvezetjük az oktatás történetét, de nem hagyhatjuk említés nélkül Kalcsó József munkásságát, ki hosszú évtizedeken keresztül nevelte a szátoki generációk sorát, s kinek visszaemlékezése több esetben is segítséget jelentett e dolgozat megírásához.

Híres emberek

László Imre nótanékes

László Imre 1896. december 16-án született Csongrádon. Színésznek készült, színi tanulmányait Rákosi Szidi híres iskolájában végezte, ezzel egyidejűleg énekelni is tanult László Gézánál. Színpadra bonvivánként először Pécsen, a Pécsi Nemzeti Színházban lépett, három esztendeig - 1921-1924 között - volt tagja a Baranya megyei város színházának. Innen rövid időre Makóra, majd Békéscsabára szerződött. 1925-ben Csongrádon a Közművelődési Egyesület igazgatója lett. Abban az állásában két évet töltött. 1927-ben szerződtek a budapesti Royal Orfeumhoz, ahol elsősorban kuplékat és kabarédalokat énekelt, de olykor magyar nóták is szerepeltek műsorában. Hamarosan a Magyar Rádió is felfedezte. Ez a körülmény döntő fordulatot hozott életében, hiszen elsősorban magyar nóta műsorokban kapott feladatokat és csakhamar egyik kedvence lett a rádióhallgatóknak, a magyar nótát kedvelő közönségnek. 1928-ban Takáts Sándor szövegére írta első nagy sikerű szerzeményét a „Száz szál piros rózsát”, amelyet további sikeres kompozíciók követtek. Több alkalommal volt szerzői estje a Vigadóban és a Zeneakadémián. Közben a hanglemezgyárak is rendszeresen foglalkoztatták. Sok régi, már-már elfeledett nóta az ő előadásában lett újra népszerű. Korának egyik legkedveltebb magyarnóta-énekes volt több mint harminc évig. Időnként saját zongorakisérettel szerepelt. Számos magyar nótát komponált (Leszállt a csendes éj, Száz szál piros rózsát, Vecsernyére szól a harang, Ütött-kopott öreg csárda, Csendes lett a falu rossza, Anyám szíve stb.). Hangját több hanglemezfelvétel örökítette meg.

Fáradhatatlanul járta az országot – mindenütt tomboló sikert aratva - szinte életének utolsó percéig. 1975. január 1-én váratlanul hunyt el Budapesten.

Látnivalók a településen

A római katolikus templom

A XV. században épült templomot Mindenszentek tiszteletére szentelték fel. A török hódoltság utáni időszakban, a Pongrácz-féle térképen szerepel létező, torony nélküli templomként. A török után az esztergomi érsekség is igényt tartott rá, de 1713-ban a váci püspökségnek ítélték. Az 1711-es egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint dűledező templomot 1732-ben átalakították, s 1734-ben olyannyira átépítették, hogy a leírásban új templomként szerepel. Ekkor még nem volt tornya, harangjai a közeli haranglábban voltak. A torony építéséről nincs pontos adatunk, de azt bizonyosan tudjuk, hogy 1795-ben már állt. Sokszoros javíthatás, toldás után 1913-ban ismét teljesen átépítették. Ekkor készült a szentélye is.

A főoltárképe új keletű. A sekrestyében XVIII. századi kép található Nepomuki Szent Jánosról. A népszerű szent Közép-Európában sok hídon látható többnyire barokk kiképzésű szobor formájában, mely egy papot ábrázol, mutatoujját ajkára téve, mintegy csendre intve

magát és másokat. A hidak szentje s a gyónási titok vértanúja ő. Közép-Európa legismertebb szentjei közé tartozik.

Nepomuki Szent János képe a szátoki templomban

A legenda szerint Wolfflin János a kicsiny Pomuk (ma Napomuk) helységben született, Dél-Csehországban, 1350-ben. Jogi tanulmányainak befejezése után - annak ellenére, hogy szegény szülőktől származott - gyorsan haladt fölfelé az egyházi ranglétrán. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot egész Prága ismerte és szerette. IV. Vencel király felesége őt választotta gyóntatójává. A király kezdetben igazságos és jóakarátú uralkodó volt, de egy sikertelen mérgezési kísérlet után bizalmatlanná és agresszívvé vált. Meg akarta tudni, mit gyónt a felesége. Mivel azonban János nem volt hajlandó megmondani, megkínóztatta és megölette, majd a Moldva folyóba dobatta. Prágában hunyt el 1393. május 16-án. Egy csodás fényjelenség jelezte a királynénak, hol keressék a holttestet. Egy másik változat szerint a Moldva leapadt annyira, hogy megtalálhassák. A Szent Vid székesegyházban temették el.

Feszület a templom szomszédságában

Szent Flórián szobra

Szent Flórián római tiszt volt, ki magas beosztásban szolgált a római birodalomhoz tartozó Noricum provinciában, a mai Ausztria területén. Diocletianus császár üldözései idején – megvallva keresztény hitét – önmagát jelentette fel. Kétszer megkorbácsolták, elevenen megnyúzták, majd a nyakára egy nehéz követ kötve az Enns folyó vizébe vetették. Holttestét egy vallásos nő találta meg, aki el is temette őt. Relikviáit később a Linz közelében lévő Szent Flórián Ágoston-rendi prépostságba vitték. A hagyomány szerint ereklyéi Rómába kerültek.

Az eredeti Szent Flórián szobor elpusztult, csakúgy, mint az egykoron a Tereske vezető út mentén, a patak partján álló Nepomuki Szent János szobor. 1993-ban állították fel a ma is látható újat, Miskédi György bánki mester alkotását.

Szent Flórián szobra

A Rákóczi forrás

Az itteni „Rákóczi-kút” még a kuruc világból való s azt a helyi hagyomány szerint II. Rákóczi Ferenc ásatta. Itt pihent meg seregével, s a lovát is e forrásból itatta meg. Más forrás úgy emlékszik, hogy Rákóczi fúratta a kutat.

Felhasznált irodalom:

A török után – Az 1715. évi országos összeírás adatai a mai Nógrád megye községeiről, Salgótarján, 1973.

Dr. Borovszky Samu: /szerk/ *Nógrád vármegye*, Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1911.

Fényes Elek: *Magyarország geographiai szótára*, Pesten, 1851

Dr. Ladányi Miksa: *Nógrád és Hont vármegye*, Budapest, 1934.

Mocsáry Antal: *Nemes Nógrád Vármegyének Históriai, Geographiai, és Statistikai Esmertetése*, Pesten, 1820.

Nagy Iván: *Magyarország családai czímerekkel és nemzedékrendbeli táblákkal*, Pest, 1857. *Nógrád megye története I-IV.* Salgótarján

Oborni Teréz: *Nógrád vármegye népoktatása 1770-1772 között*, A Nógrád megyei múzeumok évkönyve, 1991.

Pacséri Károly: *Nógrád vármegye népoktatásának története*, Balassagyarmat, 1900.

Dr. Szabó István: *Romhány története*, 1988.

Szomszéd András: *Süvegemem nemzetiszín rózsá*, Salgótarján, 1999.

Vályi András: *Magyar Országának leírása*, Budán, 1796.

Varga Lajos: *A váci egyházmegye történeti földrajza*, Vác, 1997.

Feszület a falu határában

Emlékkő a millennium tiszteletére

Parlando ♩ = 94

1. I - ri - gye - im so - kan van - nak,

Mint a ku - tyák, úgy u - gat - nak.

A - dok ne - kik víg na - po - kat,

Hadd u - gas - sák ki ma - gu - kat.

b) b) b) b) így is

<p>2. Szegény volt az édesanyám,
Mégis gondot viselt reám.
a) Éjjel mosott, nappal mosott,
b) Éjszaka font,
Mégis kényelmessen tartott.</p> | <p>3. Mikor mentem hazafelé,
Megnyílt az ég háromfelé.
Ragyogtak rám a csillagok,
Mert tudták, hogy szegény vagyok.</p> |
|---|---|

Szátok (Nógrád), a) Szűnyog Péter (69),
b) Pelle Andrásné Szűnyog Ilona (45).
Lsz. 8795

Olsvai, 1956. X.

Mellékoltár a templomban

Templombelső

A hordozható Mária szobor

A szószék

GÁRDUS IMRE

Zenész

Valaki becibált. Tudom, hogy születésnapot ünnepeltünk, és egy pincében indult a nap. A pincér megismert, és megkérdezte, hajlandó lennék-e játszani, mert akkor ő fizeti a cechet. Ráhagytam. Egész nyáron turnéztunk, azóta lazítottam, két hete nem volt ütő a kezemben. A bőgős Ferike meg beleszerelmesedett valakibe a Balatonon, és most mindenkinek látni kellett, mielőtt látványosan az asszonyt választja.

Szóval ittunk rendesen. Azért gyűlt a társaság. Ez a 40-es jól hangzik. A zongorán Lali valami nagyon free mondanivalót pötyögött. A fél liter pálinka meg sem látszott rajta. Azaz amíg nem kellett felállni, addig nem volt baj. Szóval Ferike nyomta alá a ritmust, Lali lassult, míg nem a Boleró kerekedett valahogy ki, mire körbenéztem, hogy megint valami nő lesz a dologban. Lalival szemben egy szöszi ült egy nagy melákkal, aki hatalmas mancsaival csöcsőrésztett rajta. A kislány meg vörös volt, és félt is, koncentrált volna a nagybetűs Zenére. Időnként lehúzta a szőrös mancsokat a derekára. Vesztére, mert a tag begerjedt, és most már a lába közé turkált teljesen szétnyitva az előlgombos szoknyát. Lalika nagyot nyelt. A lány visszafordulva az asztaltársaság felé megemelte a poharát, a meláknak vizespohárnyi rumot töltött, meg az ásványvizes üvegben behozott pálinkát a tetejére. A hatás drámai volt. Kettőt zuhintott le a torkán ez a Herkules, és elindult a wc felé. A pince hajópadlója minden lépésre dübrent nagyokat. Ekkor kaptam kedvet én is a játékhoz. Dobverő meg volt a nadrágszárban. Csücs a bőrök mögé.

Minden lépés előtt tremolo, majd jókora csinn az érkezéshez. Hatásszünet. A bezárt wc ajtó mögül is kihallatszott, keservesen hallózik a kagylóba szerencsétlen. Lalika

Tamás kezébe adta a bőgőt, kacsintott a lánynak, és elvonult a szabadlevegőre. Kisvártatva a lány követte. Triónk közben kiegészült egy szájgyaluval. Ernőke is kelően feltöltődött. Ő bluesre faragta át a hangulatot, és a sarokban ücsörgő három hivatásost nézegette.

A pincér hozott nekem is konyakot, de inkább pezsgőt kértem, nem akartam keverni. Este még vezetek. - gondoltam akkor. Persze az élet nem mindig arról szól, amit eltervezünk.

Kisvártatva előkerült a gombos szoknya, a pincelejárásban sokáig nem látszott más, illetve a keze, amiben kis piros anyag árvalkódott. Lalika a másik ajtón tért vissza, a pincérek felől. A hátán hosszan átvérezve a fehér inge. A lány végül hirtelen zuhant le a lépcsőn, de Lalika megnyugtatóan, hogy az ő kocsijában voltak, és az a hülye tyúk nem akarta levenni a bugyit, azért szakadt szét.

Visszatértem az asztalhoz, valaki a helyemre ült, és most a szöszi engem szemelt ki. Elég nagy mája lehet a lelkemnek, Ferike barátnője csendben pityergett a sarokban. Hajnali kettő már elmúlt, hazamenni csak úgy tudott, a megvárja Ferikét. Odakinn valakit nevelni kezdtek a pincérek, mert nem hozott elég pénzt, azaz a kocsijában mégis talált.

Haza akartam menni. A pezsgő már kidolgozódott, jó három kilométerre raktam el a kocsit a Duna túloldalán, máskor is így csinálom, meg van az ülésen a mackódobozos méz. Rendőrök még nem fogtak meg, talán nem rám vadásznak, nem is túl gyakori, és balesetet sem csináltam még. Ekkor jött a balhé. Kijött a melák a wc-ből, és üvöltözni kezdett a kurvára. Hogy azonnal takarodjon dolgozni. Mi összenéztünk, a melák meg rám dőlt, és a kezembe nyomta a kulcsát, vigyem haza a kocsijával. Látja rajtam, hogy józan vagyok. A kezembe nyomott még egy ezrest, amiben volt 4 tízezres, naná, hogy nem volt kifogásom ellene.

Feltámolyogtunk a Fordhoz, és mondott egy címet valahol Pesthidegkúton. Térkép volt a kocsiban, ha taxival jövök vissza,

Éjszaka (olaj, vászon)

akkor is marad a pénzből, mi bajom lehet? Csak hát még két kocsmánál megállított, és bementünk egy lakodalomba, ahol a vőlegény már totálkáros volt, és szintén akkora, mint ez a hústorony, és táncolnom kellett a menyasszonnyal. Már előre állt a szőr a hátamon, felfedeztem, ezek egy testvérpár, éppen le akartam lécelni a konyha felé, amikor a fehér ruhás tündérke megbabonázott. Mit ne mondjak? Hogy a menyasszonyt a saját esküvőjén a saját kocsmájuk irodájában hajnali négykor egy több milliót érő szőnyegen... és még ízlése is volt a szépségnek. Ja, és még a taxit is kifizette. De hát ilyen csak egy van az ember életében.

Hajnalodott. Visszavitettem magam a taxival. Feri ölében a kislánnyal nagyon szomorú volt. Hosszú csókok között krokodilkönnyek, a sarokban. A pincér hátulról mutogatott, hogy tűnjek el, majd kinn... Odakinn felismertem a Fordot, és a sötét fal mellett megpróbáltam észrevétlen maradni. Jobbra állt a két gorilla, és távpiálásban versenyeztek. Balról lassító járőrközi közeledett, két suhanc ugrott ki belőle, és igazoltatni akarta a szeméremszérméket. A nagyobbik rendőrigazolványt húzott elő a zsebéből, és a többi már halkán folyt, a kör bezárult, a beszélgetésből semmi sem szűrődött ki. Jobb lesz odébbállni, gondoltam, és a sötét sávban a legkisebb zajú lépteimmel elértem a keresztutcát. Onnét sietős léptekkel a rakpart irányába, majd eszembe jutott, hogy a hídon biztosan meglátnak. Két utcányira itt lakik Ági, és bár nem láttam már tíz éve... de itt lakik még? És a férje?... Nem baj, most „fontosabb az életem”, betoltam a nehéz kaput, hála istennek nem csapódott be rendesen. A körfolyosó végén világosság van, Ági hangját hallom, ennyi év után is tisztán felismerem, de mit akarhatok tőle hajnali egykorán. Hogyhogy ébren van hajnalok hajnalán?

-.... Ide nem szoktak becsengetni mindenféle férfiak. Ide nem jön hajnalban a barátnőm! Eredj innen! Megmondtam, hogy elválok. Megmondtam, hogy ki fo-

gom cseréltetni a zárat... - fült sírásba a hangja. - Menj innneeeen!

Az ajtó kinyílt, Ferike kiesett az ajtón, és a korlátról szépen sugárban hányt egyet. Repülő nejlonszatyrárt azért sikerült elkapni, és odaértem az ajtóhoz.

- Ági, mi baj? Segíthetek? - léptem be, és magamhoz szorítva vittem be az ágyra. Csak sírt. Fel sem fogta, hogy kerülök oda, de természetes volt. Sírt, mondott szavakat, hogy utálja a zenészeket, és szinte az egyik pillanatról a másikra elaludt.

Körülnéztem. Férfiruhák a kinyitott szekrény előtt, három gitártok a falnak támasztva, nekem pedig mozdulnom kellett, mert teljesen elzsibbadt a karom, a lábam. De nem tettem. Megszoktam, és simogattam az arcát, néztem a lehunytan is gyönyörű nagy szemeit, pongyoláján keresztül azokat az apró melleit. Olyan szép most is, mint valami baba. Amennyire elértem, odapiszkáltam egy kockás plédet, betakartam, kezembe fogtam a kezét, végül rajtam is győzelmet aratott az álom.

Dél felé ébredtem fel, az asztalon egy kihűlt kávé fogadott, meg egy papír, hogy elég becsapnom az ajtót, kulcsot nem ad. Ha megvárom, akkor szeretne beszélni velem, de nem reménykedik benne. De legalább egy telefonszámot hagyjak.

Megittam a kávé, a konyhában volt még szendvics, azt visszatettem a hűtőbe, de főztem még egy kávé. Reggelről volt egy becsomagolt női óra a zsebemben, amit a körúton szedtem fel, biztos valaki ajándéknak szánta, de elvesztette, azt otthagytam neki azzal, hogy majd megmagyarázom. Telefonom most nincs, de a héten felhívom. Még felírtam a számát a naptáramba, és a nevét is: Óra Árpád és Ferike :-), hogy én sem bukjak meg otthon, aztán irány a város. Kinéztem még a konyhaablakon, milyen idő van, és megállt bennem az üdő. A Ford a ház előtt állt, és az a két hatalmas pasas ott támasztotta. Az egyik most már egyenruhában. A Jóisten egy hatalmas zápor képében érkezett. A bejárat mellett talált festőfelszerelésből csentem el egy nagy nejlonfóliát, és kirohantam a házból. A biztonság kedvéért még magammal vit-

tem a festékes vödröt is. Persze mit sem ért volna az álruhám, ha nem érzem magam nagyon okosnak. Egyenesen a két alak felé vettem az utam, és pont az orruk előtt megkötöttem a cipőm fűzőjét is.

Kapásból bukás, ha valamelyik megjegyezte. Így azonban nem figyeltek rám. Ketten álltak egy ronda fekete esernyő alatt, dohányoztak mindketten. Elhaladtam előttük, a szívem a torkomban dobolt, majd elértem a tegnapi még megmentésnek vélt keresztutcát, ott a szemetesbe dobtam a hasadt vödröt. Futólépésben elértem a Lánchidat, még át az alagúton, amikor megjelent mögöttem a Ford. Lassan, lépésben haladt, és a másik oldalon fityegett ki a mameluk. Nagyon nézte a földet. Elmentek melletttem. Ugyanolyan lassan, és rám sem hederítve. Az alagút végén megálltak, a kocsit otthagya rohantak, majd egy nő gyömszöltek be a csomagtartóba. Aztán rükvercben vissza az alagúton, a körforgalomban fordítva vissza a hídra, aztán tovább már nem láttam.

Csurom vizes voltam, amikor beültem a kocsiba, és borzasztó bűdös. Mintha összepisáltam volna magam. Megszagoltam, amennyire a hasam engedte, de csak izzadságszag volt. Otthon elaludtam a kádban, a rögzítőmet hallgatva, mire kikászálódtam a vízből, semmire sem emlékeztem. A ruhámat még bevágtam a mosógépbe, majd az aprópénzcsörgés miatt kivettem, kiürítettem a zsebeit, és a kezembe akadt a feljegyzés. Ági. Visszatekertem az első üzenetre, és újra lejátszottam. Bélus keresett többször, hogy volna egy szerződés, ha érdekel Németországba a sörfesztiválra. Bajorországban egy hónap. Persze ez vendéglátó, és nem koncert, de ha fel akarom újítani Trombit /a VW bogaramat/ akkor a legjobb lesz elvállalni. Ráadásul ott meg is csinálják, és még marad is valami belőle. Visszahívtam, hogy OK, meg hogy a repülőjegy árát küldheti, majd én megoldom az odajutást. Heidi még örülni is fog, ha nála alszom a jövő héten. Kimentem az erkélyre a nagyböröndért, az antenna beleakadt a köntösömbbe, kihúzta az övet, a szél meg majdnem levetkőztetett, ott álltam egy ha-

talmas koffert cibálva, mint egy mutogatós bácsi, akinek elég jó alibije van. Lentről jókora röhögés fogadott. A Ford utasai mutogattak rám, és teli pofával, rengő pocakkal ünnepelték a mutatványom. Csak akkor most engem figyelnek, vagy a csajra vadásznak, vagy mi a jó k. élet lesz még?

Mire becuccoltam a szobába, hazajött Anca. Ő is turnén volt, és hullafáradtnak tűnt. Hollandiában szálltak át, és a TU154-es mintha macskaköveken repült volna idáig. Pillanatokon belül elfoglalta a fürdőszobát, órákig volt képes fésülni azt a néhány szál haját, és most idegesített, mert ilyenkor sem nő, sem feleség, sem ember nem volt, én meg még kaját sem hoztam a közértből, pedig ha időben hazaérek, a cédula ott volt a borotválkozótükörön, nem felejtettem volna el. A hűtőben találtam még néhány tojást, belevágtam a kolbászvéget, meg a hagymát, margarin már egy csepp sem, tehát szalonnadarabokat olvastottam ki. Ezért is lesz fejmosás, mennyit hízik itthon.....

- Te figyelj! Nekünk hozták azt a pianínót? Amennyire lehet odafigyeltem, de inkább visszakérdeztem:

- Mit mondtál édesem?

- Mondom, nekünk hozták a pianínót? Egy rendőr, meg egy másik pasas cipeli fel az emeletre, még a harmadikon jártak, amikor feljöttem. Ja, és nem jó a lift. Reggel még felhozott. Na mindegy. Ha ide cipekedni jönnek, akkor olyan nagy baj nem lehet, esetleg, ha a zongora egy régi orosz lehallgatókészülék. De inkább benntartva a humoromat, bekukkantottam a fürdőszobába. Anca a tükör előtt állt, és egy nagytóval is nehezen megtalálható miteszszert kínozott az orra tövében.

- Most neeee... Oda fog égni a tojásod!

Behúzott fülekkel tértem vissza a munkához. A lépcsőházból hangos nyögések, nehéz léptek, és koppanások között egy jókora káromkodás, hogy miért nem kapcsolja ki Tádé azt a rohadt telefont ilyenkor. És ha fel meri venni, visszahozatja a törvénybe a karóba-húzás intézményét, és ameddig nem látnak el minden rendőr-

őrsöt megfelelő karóval, kedvenc, és egyetlen bátyja farkát ajánlotta erre a célra.

A hangok egyre közelebről hallatszottak, hosszabb nyikorgó csúszás, és a nehéz léptek egy csengőszóban végződtek. Kinyitottam.

- Á, szervusz művészkém! Tegnap jól eltűntél, de most hoztunk egy zongorát a szöszinek, és a szomszédban fog dolgozni. Tudod, énektanárnő a lelkem, meg fuvo-lázni tanít. Nincs nálunk kulcs, ugye betehetnénk holnapig ezt a dögöt hozzád!

- Ja. - nyugodtam meg, és közben leesett, hogy nem fér sehová.

- Anca, tudsz valami helyet a zongorának?

- A folyosó végén van egy üres lakás. Hát-ha a házmester...

- Kezít csokolom, oda hoztuk, de csak holnap lesz kulcsunk...

Anca, mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, kihúzott a táskájából egy kulcsosomót, és átnyújtotta.

- Itt van. Editke már előre ideadta. Mondta, hogy a férfiak megbízhatatlanok. Maga a Dezső, igaz?

- Nem, és a Béla vagyok. Ő a Dezső. - mutatott az egyenruhásra.

Dezső rendőr bendőt jelöl, s merő kegyből kendőre dől. - dudorászgattam, amíg az ajtót visszazártam.

Közben kihűl a kaja.... Pedig a tojás melegen jó. Vissza a konyhába, és Anca már megterített.

- Tudod, hol voltunk?

- Kanadában?

- Jó vicc, de melyik részen?

- Hát ha a Tamáson múlt, akkor sejtem.

- Vagyis?

- Északon ő mindig fázik, te meg hárfázol, és amikor egy húron pendültök, csak a Huron tó kerülhet számításba...

- Bár a humort nem díjazom, de valóban ott voltam.

- És legalább vittél magaddal meleg holmit?

Rápillantottam a kinyitott bőröndre, ahol rengeteg bordó bugyogó között egy himzett, indiánmintás torpedó alsó éktelenkedett.

Anca felfedezte a mosolyom okát, és incselkedve annyit mondott: Járt hozzá egyensapka is.

Újabb telefoncsörgés, de nem értem el. A rögzítő kihangosította. Ági hívott, hogy Feri megmondta a számomat, és köszöni az órát. A macskakaparásomat meg nem tudta elolvasni. Egyébként meg nem tudta, hogy észrevettem, amikor elejtette, és a buszból meg már nem tudott visszaszólni, de nagyon köszöni mégegyszer. És Ancsának meg azt üzeni, hogy csak a jövő héten tudja megcsinálni a csíkos sapkát, meg a pepita bugyogót, mert szerelő kell a géphez. Valami eltörött benne, meg bűdös is volt. Kár volt kidobni az öreg Singert. De átmehetne megcsinálni a haját. Apro-pó, a pepita bugyogóra középre is kell virágot hímezni, vagy inkább mutatni akar a színpadon? Nem látta ezt az operát, és nem is szereti a rockoperákat. Szóval, ha erotikus jelenet lesz, akkor hívja fel addig, mert akkor nem hímez semmit a betétre. Anca megvonta a vállát, és "Majd felhívom!" felkiáltással elfoglalta az ágyat. Pár perc múlva már a paplan emelkedése jelezte, hol lehet őnagysága.

Én meg a felfedezett fekete hajszálat bontottam le a gombomról, ami vöröses foltot hagyott az ujjamon. Fáradt voltam. Az asztal mellől figyeltem a szobát, ülve éreztem, hogy lépkedek az ágy mellé, de azt már nem tudtam, hogy felemelkedtem-e. Be-bújtam-e mellé, s talán csak elhúzódott, mégis biztonságban éreztem magam. Les-tem a plafont, és sok kis hajszál került a gombom köré, és mentem volna, a parkolóba, de ott volt Ági egy piros kockás, vagy pepita torpedó bugyogóban, és a fején egy narancssárga sisak, olyan régi taxiskockákkal. Nem is tudtam, hogy a taxiskocka narancssárga, mert én még fekete-fehérré emlékeztem, mint ahogy a háborús filmek a híradóban mind fekete-fehérek, meg olyan barnásak voltak. A Belgrádban forgatott tudósítás döb-bentett rá, hogy nagyapám színesben látta a második világháborút. És mentünk egy hatalmas nagy amerikai Forddal, és Ferike volt a csomagtartóban, Anca vezetett, és Ági

Álom (olaj, vászon)

csavarta a hajszárait a gombjaimra, én meg Tamás kottáit fogatva a kezemben megpróbáltam megfejteni, hogy minek kell a hárfá egy rockoperába. A Kanada határát jelző táblánál pedig ott állt a jó öreg Volkswagenem, az oldalán a felújításról szóló számla. Közben a hátunk mögött futva utolért két ember, akik zongorát cipeltek. Már rémlett, hogy elfeküdtem valamit, de még nem éreztem, hogy alszom. Ancsa egy szakadékról énekelt. A szösz persze azonnal odaült a zongorához. Ancsa megkért, menjek ki, mert zavarom a skálázásban. Este előadás, menjek sétálni, és a vekkert húzzam fel csörgőre, mert neki időben fel kell kelni. És a csörgő megszólalt, de nem akart elállni, és hiába nyomtam meg a gombját, csak berregett... Ancsa kelt fel előbb, hogy elnyomja az órát. Ránk esteledett. Én az asztalon aludtam el igen kitekert pózban. Fájt a nyakam, kivolt a hátam, fáztam, a karjaimra mintákat rajzolt a tv távirányító, amire ráborultam. Régi híradófelvételeket mutatnak, és a gázkamrába menetelő emberekről volt szó. Inkább elzártam. Nem nekem való ez. Bárkivel együtt tudok érezni. Azt a pasit, akít a csecsenek csonkítottak meg, és Magyarország mégsem fizetett váltságdíjat, már majdnem végighallgattam, de még egyszer nem tenném. Bemásztam Ancsa mellé, és akkor már nem álmodtam ilyen zöldeket. Reggel egyedül indultam az útlevelemmel az Interkoncert irodájába, úgy kilenc óra felé. A lépcsőház ajtajában a szösz ácsorgott, várta a zápor végét. Nyomott hangulatom volt. Ő most is kivágott ruhában, de olyan előnytelen, hogy nagyobbnak tűnt benne a hasa, mint a melleti. Észrevehette rajtam a rosszkedvem, hasát behúzza, mellét kidüllesztve közeledett.

- Jó reggelt! Nem vinne el a Borárosig?

Már a nyelvemen volt, hogy nem arra megyek, de az ördög bújt belém, és kinyitottam a bogárka jobboldali ajtaját.

- Ülj be!

Odafenn a függöny mozdult, a beszállás utolsó pillanatában az ilyet az ember a szeme sarkából akkor is észreveszi, ha a

háta mögött történik. Kitéptük a rakpartra, ott belém tolatott egy trabantos, de nem gyűrődött meg egyik kocsis sem. Az ijedség volt a nagyobb. A szösznek be nem állt a szája, a rádiót képes volt túlhallgatni, pedig a Bartókot hallgattam volna. Mozarttról beszélt a bemondó, ez meg a ruhájáról, a cipőjéről, a boltról, meg a zongoraárakról. A lábait úgy húzta szét, hogy a szoknyája már övnek látszott, melltartó nem volt rajta, de minél tovább jutott a vetkőzésben, annál jobban taszított. Nagy sóhaj szakadt ki belőlem, mire megszabadultam tőle. Aztán visszafordulva Ági előtt vitt el az út. Fölszaladtam.

Csengetni kellett volna, mert most rendesen be volt zárva, de a házból kilépő postás kinyitotta. Három lépés kellett a motorjához. Kb. annyi időm volt, és ő sem látott meg. Még elmartam a kilincset. Nem, mintha zavart volna ha meglát, csak ez is egy játék. Ágit otthon találtam. Világoskék melegítőjében, a rövidre nyírt hajával most is fiús volt.

- Persze! Nem adod meg a számod!

Lehajtottam a fejem, bebújtam a csepp nő karjai közé, szorultak a nadrágom gombjai, hátranyúlva fordítottam a kulcson egyet, majd irány a szoba. És közben nézni-nézni-nézni. Látni, hogy csók közben a szeméit bezárja, hogy tiltakozik minden mozdulatban a saját vágya ellen, és lök el minden lényegre törő mozdulatot. Az ölébe fúrva fejem is tisztán hallottam a szívverését, és szinte széttéptem szegényt ujjaimmal, mire kicsomagolta magát, és befogadott.

Hidegzuhany. Öltözés, tétova visszatekintések az ajtóból. Aztán irány a munka.

Otthon nem volt sok beszélgetés. Ancsa segített becsomagolni, a kocsiban a túlélő felszerelés sokszor benn is marad. Az őszi holmim a hátsó ülésen két kisebb kofférban elfértek, és pénz sem kellett váltanom, mert elég volt, amit Ancsa visszahozott. Bécsből telefonáltam Heidinek, hogy kiengették-e a már a férjét. Tudom, hogy a közlekedési bebörtönzötteknek szabadságuk is szokott lenni. Akadozva beszéltem, minden szóért meg kellett küzdenem, és a fáradtság is az ősz kergette szét a gondola

taimban. Nem akartam arra a forró dél-
előttre gondolni. Most máshoz megyek.
Nem egy családtag, nem egy mindennapos
megszokott lény fogad, hanem egy másik
ember, akit mindig meg kell hódítani.

Megnyugtatott, mehetek. Manfred csak
jövőre szabadul, és a múlt héten volt sza-
badságon. Megvette az utolsó lemezünket,
még az Anca felvételeit is, és a kislánya
zongorázni tanul. Alig bírtam lerázni, hogy
majd szóban, mert nincs elég apróm.
Pittyegett párat a telefon, szétszakított, de
mire kiléptem volna, Heidi már vissza is
hívott. Vigyek fel két rekesz ásványvizet,
mert fogyóban, és az új lakcímét is bedik-
tálta. Még szerencse, hogy felvettem, mert
mire odaérek, ő már dolgozni lesz, és a
lokáltulajdonos nem szereti, ha késik. A
kulcsot pedig a ház előtt parkoló kocsjá-
ban hagyja a hátsó ülésen. Az jobb hátsó
ajtóját nyitva hagyja. És sok puszi, hajnal-
ban kettőkor végez, ha nem alszom el,
dumálunk.

Trombi megtáltosodott az osztrák benzin-
től, úgy falta az utat az Alpokban. Érezte,
hogy hazamegy? Jó volt vezetni. Jó volt a
tisztá utakon 100-zal döcögni, és mások
csakúgy repesztettek el baloldalt. Két cseh
kamion mögött álltam meg az autóspihe-
nőben, amennyire lehetett,
összekucorodtam, és aludtam. Hogy meny-
nyit, azt nem tudom, de megleptek az
egyenruhások, a két kamiont szétszedték, s
ha már én is ott voltam, engem is igazoltat-
tak. Elolvasták az összes papírom, a
szerződést, telefonáltak, sűrögtek, forog-
tak, majd kizavartak az autóspihenőből. A
következő helyen lementem az autópályá-
ról, és az első parkolóban megálltam enni,
de ott is igazoltattak, mintha én lennék va-
lami bandafőnök. Az egyik rendőr, egy
vékonyka kis csaj fintorogva nézte az ajtót.
Érdeklődtem, mi zavarja, és az ajtó kárpit-
jába állított laposüvegre mutogatott, hogy
Schnaps, mire megkínáltam a benne őrzött
kávával, hogy alkohol nincs nálam.

Hajnali egy körül értem Bregenzbe, és mi-
re a meleg szobában elhelyezkedtem, már
meg is érkezett Heidi. Nézem a tv-t, hogy
töltődjem a német szavakkal. Szerencsére

fáradt volt, három felé elaludtunk mind a
ketten. Koradélután átruccantunk Svájcba.
Heidi Golfja már repült. Jól is vezetett.
Visszafelé elaludtam, mert a határon meg-
böködött a zöldruhás, adjam oda az
útilapumat. Odafelé nem volt rá senki kí-
váncsi. Este 10 után ültem ismét a
volánhoz, és eszembe jutott Ági. Úgy visz-
szafordultam volna, úgy, mint valami
tizenéves suhanc, és az autó ment az úton,
a német autósztádán. Bedugtam egy cd-t a
a discmanba, és rátekertem a hangerőt.
Anca áriázott egy felvételen, talán a Ma-
gyar Rádióban készült tavaly, de nem volt
jó hallgatni. Fogyott az út, hazai hangok,
érzések, a kölcsönharmonika egy nagyot
nyekkent a hátam mögött, és olyan forró
érzésem támadt. Sem csörömpölés, sem
autógyűrődés, bár a szélvédő az ölemben
apró darabokban, és hosszú csövek álltak
ki a mellemből.

Egy kivilágítatlan csőszállító volt az út
mentén, én meg elbóbiskolhattam.

A rendszám...

Bp. 2000 09.06-11

Vak (olaj, vászon)

AUDITOR

Szavai Attila írásai

Alizeum*

Tegyünk tisztába valamit: én téged nem nagyon bírlak, pontosabban a fajtádat, még pontosabban: a gyárajtók pribékjeit, akik a rendszert vigyázzák, őriznek egy világrendet. Egy világrendet saját istenekkel és papokkal, hívőkkel és pogányokkal, a háttérben – biztos, ami biztos – pártokkal, és igen törekeny szakszervezetekkel. Már, amikor először megláttalak téged kollégáid társaságában, ahogy cigarettázva fecsegtetek egy csajról a rendszerből, már akkor gyanakodni kezdtem. Gyanússá váltál. Drága lelkem... Te, aki egy kicsit emlékeztetsz egyrészt valami hülye amcsi rajzfilm huszadrangú szereplőjére, de ugyanakkor határozott hasonlóságot mutatsz a hitleri koncentrációs táborok kápóihoz, főleg enyhén militarista cuccoddal és fémdetektorral kezdedben. Furcsa vagy te nekem! Utóbbi hasonlatot nézve, te is a hibás, a rendszeridegen elemeket keresed, a sumákokat és megbotlottakat. Alapjában mindenki gyanús neked. Ez a munkád. Így egy kicsit rám is gyanakszol. Ezt látom a fajtádon, ezt hallok gépies köszönésed mögött. Biztos nem jut eszedbe sétálgatásaid során, hogy a rendszer ellene van valaminek, amit évszázadokig építettünk kultúrában és művészetben: az egyetemes emberséget, emberiességet. Emberi önkifejezést kőben, hangban és papíron. És ami a legfontosabb: mindezt olyan tehetséggel, elszánással, kötelességtudattal és alázattal, mindezt olyan entellektüelen és eleganciával, hogy a folyamat végül elnyerte legfontosabb célját, legfőbb értelmét; az anyagból jelentős rész áttért valami anyagtalanba, beépült az ember lelkébe, ideológiájába, értékrendjébe. A rendszerben ez nem fontos. És te ember vagy, aki a rendszert védi, feszes fényű

monitor-pupillákat bámulva sötét szobában. Tudod, drágám, udvariasabb is lehetnél a gyanús elemekkel, kik egy másik dimenzióba lépnek a felügyeleted alatt, hogy aztán kapálni menjenek, gyerekért az oviba, fát faragni vagy újságot írni, tehát valami emberi dolgot végezni.

Azért remélem eszedbe jut, miközben táskám nyitott szájába bámulsz vizsla tekintettel, hogy az igazi nyár kezdetéig már csak néhány perc van hátra, amit a madarak már fészkelődve várnak és, hogy mi a fenét akarunk mi a Marstól, mikor az egyes emberek is túl messze kerülnek egymástól (a rendszer egyik célja) és, hogy túl drága ez a rakétás menekülés a feladat elől, és hát lássuk be, kissé nevetséges módja is. Remélem, gondolsz arra is, mikor esernyőket pakoltatsz ki olcsó táskák szendvicsszagából, hogy az esernyő menedék is. Alizeum, mely megvéd az illatos légkörben megszelídült ősóceán verejtékétől, ettől a sűrű-higanyos nyári záportól, mely csupán olvasópróbája a nagy elektromos nyári viharok villódzó őrjöngésének. Miközben arra kérsz, húzzak ki néhány cipzárt poggyászomon, azért a mellet ne menj el: univerzumi mértékkel mérve már nem kell sok, hogy az ember rájöjjön: hibázott. Például, a csúnya emberben. Rájön, hogy a csúnya ember csupán túl, vagy éppen előtte van a normának, amiben az emberiség nemrég szép alatt megegyezett. Igazából nem is csúnya, csak karakteres. Ami kettő. Most, miközben a szomszédos fémkeresős átjáróban átlépdelő lány után nézel bambán és hosszasan, utánaájulsz, azért nem érdemes elfelejteni valamit: Többek közt azt, hogy az ég az kék, a zöld az meg a fű, mert, ha nem vigyázol, egy óvatlan pillanatban valami médiafélisten pirosetűs szalagcímben fogja az ellenkezőjét állítani. Te meg csak nézel majd a többivel bambán és hosszasan, utánaájulsz majd emberségednek.

Örülök, hogy túl vagyunk az egészen, sietek a buszhoz, köszönöm és viszlát.

*Alizeum: menedék (latin)

Kicsit még

Estére bukósisakot húz a város
összeizzadt fekete műbőr-bélés-kupola
alatt viszketnek a szövetek
jól körülhatárolható lélek-pamacsok
savanyodnak kavicsok roppanásába
a síkképernyők villódzó jégpályáira
hidak alól részeg rovarok sisteregnek
az égbolt lyukain át máshová
hisztamin-bogarak szárnya peng fémes fényesen
a pillangók maradnak egy kicsit még

HÍREK

Pályázatok:

A SZÉPIRODALMI SZAKMAI KOLLÉGIUM PÁLYÁZATI FEL- HÍVÁSA

Magyar szépirodalmi művek megjelenésének támogatására

Pályázatot könyvkiadók, ill. olyan szervezetek nyújthatnak be, amelyek alapító okiratában a kiadói tevékenység fel van tüntetve. Előnyben részesülnek azok a könyvkiadók, melyeknek a szépirodalom a fő profiljuk.

Pályázni magyar szépirodalmi művek, azokkal foglalkozó tanulmány- és esszékötetetek, valamint gyermek- és ifjúsági munkák 2007. június 30-ig történő megjelenésére lehet.

A pályázathoz csatolni kell:

- kéziratot és a hozzá tartozó részletes szinopszist (kéziratot CD-n vagy floppy-n nem fogadunk el),
- kiadói szerződést (szerző, gyűjteményes kötet esetén szerkesztő, jogdíj),
- a kiadandó kötet adatait: költségvetés, példányszám, formátum, kivitel (kötve, füzve), terjedelem (nyomdai ívben), nyomtatás (színek száma), illusztráltság foka, illusztrátor személye, tervezett bolti ár,
- az OSZK által kiadott kötelesepéldány-igazolást.

Egy pályázó 2 pályázatot nyújthat be, pályázatonként egy könyv megjelenésére. A kuratórium különleges figyelmet szentel az első kötetes szerzők könyvei megjelenésének támogatására.

Támogatás az alábbi jogcímekre kérhető

- szerzői honorárium és járulékai (írói, illusztrátori, fotó, sajtó alá rendezés, jegyzetírás szöveg gondozás) vagy számlás kifizetése,
 - o szerzői jogdíjak,
 - o szerkesztői (főszerkesztő, olvasószerkesztő, tervezőszerkesztő, képszerkesztő) honorárium és járulékai, vagy számlás kifizetése, nyomdai előkészítési munkák az alábbi jogcímekre,
 - o szöveg- és képbevitel, (írás, szkennelés),
 - o kiadványszerkesztés (szedés, tördelés),
 - o képfeldolgozás (szerkesztés, optimalizálás),
 - o korrektúra,
- nyomdaköltség (levilágítás, papírköltség, montírozás, nyomás, hajtogatás, körbevágás, csomagolás).

A kuratórium fontosnak tartja, hogy a támogatás bizonyos része, mint szerzői honorárium kerüljön felhasználásra, ezért az NKA-tól igényelt támogatás 20%-át, szerzői honoráriumként kell tervezni. A kifizetés tényét az elszámolásban számlával vagy bizonylattal igazolni kell.

Célkeret: 40 millió Ft

A pályázatok 2006. július 3-ig beérkezően nyújthatóak be kizárólag postai úton az NKA Igazgatóságának címére
(H.- 1388 Budapest, Pf.: 82.). A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI SZAKMAI KOLLÉGIUM FOLYÓIRAT- PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

**A kollégium pályázatot hirdet a tárgy-
körébe tartozó 2006. január 1. és
december 31. között kiadásra kerülő
hagyományos és elektronikus szakmai
folyóiratok 2006. II. félévi megjelenteté-
sére.**

A pályázaton hazai bejegyzésű, valamint
határon túli magyar nyelvű, hagyományos,
vagy elektronikus folyóirat tulajdonosa
vagy kiadója vehet részt, a főszerkesztő

felelős szerkesztő ellenjegyzésével.

A kollégium által jóváhagyott támogatás
minden olyan, számlával igazolt költség
fedezetét szolgálja, mely a folyóirat megje-
lenését szolgálja. A szerkesztőség
foglalkoztatott főfoglalkozásúak munkabé-
reire és azok járulékaira, valamint rezsire
támogatás nem igényelhető.

A pályázók közül előnyben részesülnek
azok, akik a 2006. évi első félévi megjele-
nésre már támogatást kaptak az NKA-tól.

A költségvetésben csak a II. félévi költsé-
geket kérjük feltüntetni.

1. Hagományos folyóiratok:

A pályázónak csatolnia kell

a lapbejegyzés másolatát,

az utolsó megjelent lapszámot.

Az összevont lapszám egy megjelentetés-
nek számít, amennyiben terjedelmében
nem éri el egy lapszám terjedelmének más-
félszeresét!

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy
amennyiben az igényelt összegnél keve-
sebb támogatást hagy jóvá a kollégium, az
NKA Igazgatósága a szerződést is arányo-
san csökkentett lapszámra köti meg.

A pályázónak pályázatában írásban kell
vállalnia, hogy aláveti magát a MATESZ
egyszerűsített auditálásának. Amennyiben
pályázatában az auditált példányszámtól

való jelentős eltérés tapasztalható, a meg-
ítélt összeget az NKA visszakövetelheti.

A kollégium az igényelt összeg 80-
százalékánál kisebb és 500.000 forintnál
kevesebb támogatást nem szavaz meg.

A kollégium előnyben részesíti azoknak a
folyóiratoknak a támogatását, amelyek

- postai terjesztésben és szabad árus-
helyeken elérhetőek
- a KELLO-val érvényes szerződéssel
rendelkeznek

- valamint amelynek bevételei között
jelentős szponzoráció mutatható ki.

A kollégium az alábbi költség-jogcímeket
támogatja:

- szerzői honorárium és járulékai (írói,
illusztrátori, fotó), vagy számlás kifizetése
- szerzői jogdíjak
- fordítói, lektorálási honorárium és
járulékai, vagy számlás kifizetése
- szerkesztői (főszerkesztő, olvasó-
szerkesztő, tervezőszerkesztő,
képszerkesztő) honorárium és járulékai,
vagy számlás kifizetése

- nyomdai előkészítési munkák az
alábbi jogcímeke

- o szövegbevitel (írás), szkennelése
- o kiadványszerkesztés (szedés, törde-
lés)
- o képfeldolgozás (szerkesztés, optima-
lizálás)
- o korrektúra

- nyomdaköltség (levilágítás, papír-
költség, montírozás, nyomás, hajtogatás,
körbevágás, csomagolás)

Amennyiben a pályázó a fentiekől eltérő
költség jogcímet jelöl meg, úgy azt a kol-
légium saját hatáskörben bírálja el.

*A pályázat a folyóirat-támogatásra vonat-
kozó betétlappal együtt érvényes!*

*A betétlapon a 2006. évi oszlopot a II. fél-
évi adatokkal kell kitölteni.*

2. Elektronikus folyóiratok

A pályázathoz csatolni kell

?? a folyóirat hozzáférhető web-címét
és

?? a honlapról készült utolsó printeket.

A kollégium az igényelt összeg 80-százalékánál kisebb és 100 000 forintnál kevesebb támogatást nem szavaz meg. A kollégium az alábbi költség-jogcímekeket támogatja:

- ?? szerzői honorárium és járulékai (írói, illusztratori, fotó), vagy számlás kifizetése
- ?? szerzői jogdíjak
- ?? fordítói, lektorálási honorárium és járulékai, vagy számlás kifizetése
- ?? szerkesztői (főszerkesztő, olvasó-szerkesztő, tervezőszerkesztő, képszerkesztő) honorárium és járulékai, vagy számlás kifizetése
- ?? előkészítési munkák az alábbi jogcímekekre
 - o képfeldolgozás (szerkesztés, optimalizálás)
 - o szövegbevitel (írás), szkennelés
 - o korrektúra
- ?? kódolás (HTML nyelvre) (adatfeltöltés)
- ?? publikáció megjelentetés (szolgáltatás)

Amennyiben a pályázó a fentiekől eltérő költség jogcímet jelöl meg, úgy azt a kollégium saját hatáskörben bírálja el.

A pályázat a folyóirat-támogatásra vonatkozó betétlappal együtt érvényes!

A betétlapon a 2006. évi oszlopot a II. félévi adatokkal kell kitölteni.

A támogatott pályázó a támogatás összegére a megkötött szerződés birtokában a 2005. évi, illetve a 2006. év I. félévi támogatás elszámolása után számíthat.

A pályázatok 2006. június 22-ig beérkezően nyújthatóak be kizárólag postai úton az NKA Igazgatóságának címére (H.- 1388 Budapest, Pf.: 82.). A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

A Németh László Kulturális Alapítvány pályázatot hirdet.

Pályázat címe: *Az 1956-os forradalomnak és szabadságharcnak és máig élő hatásának irodalmi és komolyzenei művekben történő méltó megörökítése*

A Németh László Kulturális Alapítvány - a Magyar Telekom Rt., a MOL Rt., az OTP Bank Rt., a Magyar Rádió Rt. és további csatlakozók támogatásával - pályázatot ír ki az 1956-os forradalomnak és szabadságharcnak és máig élő hatásának irodalmi és komolyzenei művekben történő méltó megörökítésére. Az irodalom kategóriában regénnyel vagy drámával, a zene kategóriában zenekari művel vagy oratóriummal lehet pályázni. A jelíges pályázaton minden magyar alkotó részt vehet, határon innen és túl, korhatár nélkül. Az irodalom és a zene kategóriában egyaránt három-három mű díjazására van mód.

Díjak: I. díj: 1 000 000 Ft, II. díj: 600 000 Ft, III. díj: 400 000 Ft.

A pályázónak a Németh László Kulturális Alapítvány címére - postán - az alábbi anyagokat kell beküldeni: 1. Egy lezárt jelíges boríték, amely tartalmazza a pályázó nevét, életrajzát, címét és fényképét.

2. A jelíggel ellátott pályázati anyagot az alábbiak szerint:

a) Az irodalmi pályázatokat jelíggel ellátott, zárt borítékban három példányban kell beküldeni;

b) Zenei pályázatként a Kuratórium 1 db jelíggel ellátott partitúrát vár, és ha van, felvételt a műről (CD, DAT, kazetta). A zenei pályamű időtartama nem haladhatja meg a 25 percet. A mű apparátusa a hagyományos szimfonikus zenekar (3,3,3,3; 4,4,3,1; 4 ütő, 2 hárfá, celesta, vonósok), énekkar, maximum négy énekes szólista. A műben elektroakusztikus zenei felvétel is felhasználható. Az első díjas mű bemutatóját a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és Énekkara ünnepi hangversenyen mutatja be. A szólamanyag elkészítéséről a Né-

meth László Kulturális Alapítvány gondoskodik.

A zenei pályázatok postai feladási határideje: 2006. június 1.

Az irodalmi pályázatok postai feladási határideje: 2006. szeptember 1.

A pályaműveket felkért irodalmi és zenei zsűri bírálja el. A zenei zsűri 2006. július 1-ig, az irodalmi zsűri október 15-ig meghozza döntését. A zsűri döntése megfellebbezhetetlen. A jelíges borítékot a pályázatot elbíráló zsűri döntése után közjegyző jelenlétében bontja fel az Alapítvány kuratóriuma. A kuratórium a nyerteseket értesíti, nem vállalja azonban a többi pályázati anyag visszaküldését. A szerzői jogra a kiíró nem tart igényt, de joga van a műveket szerzői jogdíj fizetése nélkül, nem kizárólagos joggal tizenkét hónapig előadatni.

Ünnepélyes eredményhirdetés és díjátadás: 2006. október 20.

A Németh László Kulturális Alapítvány Kuratóriuma, 1073 Budapest, Erzsébet krt. 26., félemelet 2., telefon: Eke Petra 06-20/471-9897, e-mail: nlka@axelero.hu, <http://www.bla.hu/nlka>

Honvédelmi Minisztérium, Magyar Írószövetség

Pályázat címe: Kard és Kereszt

Pályázhatnak: Megkötés nélkül bárki pályázhat.

Beadási határidő: **2006. augusztus 31**

A **Honvédelmi Minisztérium** és a **Magyar Írószövetség** pályázatot hirdet a magyar irodalom művelői számára. A pályázatot a szervezők a Nándorfehérvári diadal 550. évfordulója és a katonaemények legnagyobb középkori személyiségeinek tiszteletére (Hunyadi János, Hunyadi Mátyás) hirdetik meg.

Hunyadi János nagyszerű hadvezéri tudásával és a magyar katonák vitézségével győzedelmeskedett a török túlerővel szemben Nándorfehérvárnál. Ez a diadal nem csak a magyar történelem ragyogó eseménye volt, hanem az európai kereszténység győzelme is a pogány török felett, melyre az egész keresztény világ a déli harangszóval emlékezik.

A pályázatnak tematikai, műfaji és stílusbeli megkötöttsége nincs. A meghirdetők azonban előnyben részesítik azon pályamunkákat, melyek bemutatják a Hunyadiak életét és korát, a nándorfehérvári diadalt, a honvédelem szerepét a magyar történelemben, a honvédelem jelentőségét, a katonai eredményeket és erkölcsöt.

A pályázatot kiírók tartalmi és terjedelmi megkötést nem tesznek.

A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Írószövetség a kiemelkedő irodalmi alkotásokat külön- és nívódíjakkal jutalmazza, amelyek odaítélésére a meghirdetők által felkért szakmai zsűri tesz javaslatot.

A pályázaton kizárólag eddig meg nem jelent alkotásokkal lehet részt venni. Az alkotásokat három példányban számítógépen vagy írógépen írt formában, **jelígesen kell megküldeni a Magyar Írószövetség részére.**

A pályázatok beküldési címe: Magyar Írószövetség, 1062 Budapest, Bajza u. 18.

Beküldési határidő: 2006. augusztus 31.

A jelígehez tartozó nevet és címet külön borítékban a HM Honvéd Kulturális és Szolgáltató Kht. címére kell megküldeni.

A jelíges borítékra jól látható formában kell ráírni a jelíget: "Kard és Kereszt"

A jelige beküldési címe: HM Honvéd Kulturális Szolgáltató Közhasznú Társaság

1438 Budapest, Pf. 344
www.honvedelem.hu.

A jelige beküldésének határideje: 2006. augusztus 31.

A pályázatok ünnepélyes értékelésére és a díjak átadására 2006 októberében kerül sor a Stefánia-palotában.

A pályázattal kapcsolatban további információért a 273-4193 vagy a 273-4192 számon, a HM Honvéd Kulturális Szolgáltató Kht. munkatársaihoz lehet fordulni.

Magyar Írószövetség, BORIGO Magazin

Pályázat címe: **A magyar szőlő- és borkultúra művészi megjelenítése**

Pályázhatnak: Kortárs írók, költők és képzőművészek.

Beadási határidő: **2006. július 30**

A Magyar Írószövetség és a BORIGO Magazin a magyar szőlő- és borkultúra művészi megjelenítése érdekében pályázatot ír ki kortárs írók, költők és képzőművészek számára. A pályázatra a szőlővel, szőlőhegygel, szürettel, a borospincével, borral, borivással, a bor okozta mámorral kapcsolatos, ezeket a témákat megjelenítő szépirodalmi alkotásokat (vers, elbeszélés, irodalmi esszé), illetve könyvben reprodukálható képzőművészeti alkotásokat várunk.

A pályaműveket papíron vagy elektronikus formában az alábbi címekre várjuk: Magyar Írószövetség, 1397 Budapest, Pf. 546 vagy mit@iroszovetseg.hu, info@borigo.hu.

Beérkezési határidő: 2006. július 30. Az elbírálás határideje: 2006. szeptember 15.

Tartalmi-formai követelmények: az utóbbi 15 évben született alkotásoknál régebbi munkákat nem tudunk elfogadni, ugyanakkor ezen időhatáron belül a már folyóiratban, önálló kötetben publikált vagy valamilyen tárlaton kiállított műveket is elfogadjuk, de a kuratórium külön örül az e pályázat által inspirált, új műveknek is. Egy alkotótól maximum 5 verset (versenként max. 100 sor hosszúságút), 2 elbeszélést, irodalmi esszét (szövegenként max. 1 szerzői ív terjedelemben), illetve 5 darab képzőművészeti alkotásról készült reprodukciót (pl. fotót a festményről, műtárgyról, vagy nyomatot linómetszetről, rézkarcról stb., technikai és méretbeli megjelöléssel) tudunk elfogadni. Minden pályázónak mellékelnie kell egy 5 soros szakmai életrajzot is.

Pályadíjak: összesen 6 pályázót díjazunk, a díjak a legnevesebb hazai borászok nagy értékű boraiból fejenként 30 ezer forintos borösszeállítás. A legjobb pályaművekből szép kiállítású kötetet jelentetünk meg, amelyből a kötetben szereplő szerzők 2-2 tiszteletpéldányt kapnak. A könyvbemutatóra a legjobb képzőművészeti alkotásokból kiállítást szervezünk.

E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású

Erős Ildikó (Budapest, 1973) Budapest, nyelvtanár, újságíró,

Gárdus Imre (Miskolc, 1963) Budapest, műszerész

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Karaffa Gyula (Nyíregyháza, 1964) Nagyoroszi, ny. közalkalmazott, vállalkozó

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, internetes újságíró

Pénzes Géza (Balassagyarmat, 1949) Balassagyarmat, festőművész, grafikus, fotós

Szalai Ferenc (Budapest, 1957) Budapest, könyvtáros, tanár

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:
Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:
Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

Kiadja a rétsági Művelődési Központ és Könyvtár

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Péntes Géza: Veronika (*olaj, vászon*)